

ALTERUM

Ośrodek Badań i Analiz Systemu Finansowego

Zakład Warszawskiego Instytutu Bankowości

Piotr Pisarewicz¹

Analiza kryteriów zasady proporcjonalności w kontekście projektu Rekomendacji U

Spis treści

Synteza	3
Wprowadzenie.....	4
1. Odpowiedniość jako testowany obszar zasady proporcjonalności.....	6
1.1. Kryteria zarządcze	6
1.1.1. Czy cele Rekomendacji U zostały właściwie sprecyzowane ?.....	6
1.1.2. Czy Rekomendacja U prowadzi do osiągnięcia celów ?.....	8
1.1.3. Czy są wystarczające zasoby (materialne, osobowe, niematerialne) i kompetencje do wdrożenia Rekomendacji U ?.....	9
1.1.4. Czy jest wyznaczona jednostka odpowiedzialna za wdrożenie Rekomendacji U ?.....	10
1.1.5. Czy jest przygotowany harmonogram i budżet realizacji projektu Rekomendacji U ?.....	10
1.1.6. Czy jest zachowana spójność działania w krótkim, średnim i długim terminie ?	10
1.1.7. Czy kultura organizacyjna jednostek objętych regulacją sprzyja jej wdrożeniu ?	11
1.1.8. Czy jest silna determinacja do realizacji Rekomendacji U ?.....	12
1.1.9. Czy jest czytelnie sformułowany sukces regulacyjny ?	16
1.1.10. Czy funkcjonuje system motywacyjny w procesie projektowania i wdrażania Rekomendacji U ?	17
1.2. Kryteria prawne.....	18
1.2.1. Czy regulacja nie jest sprzeczna lub wysoce kolizyjna z dotychczasowym porządkiem prawnym ?.....	18
1.2.2. Czy zostały zidentyfikowane kluczowe ryzyka prawne ?	19
1.2.3. Czy zidentyfikowano kluczowych interesariuszy regulacji?.....	19
1.2.4. Czy regulacja nie narusza zasad efektywnej konkurencji?	20
1.2.5. Czy regulacja nie narusza reguł mechanizmu rynkowego?.....	22

---

¹ Dr Piotr Pisarewicz jest adiunktem w Katedrze Bankowości na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Gdańskiego.

1.2.6.	Czy przyjęty jest sposób monitorowania regulacji? (zakres, procedury, dokumentacja, terminy) 22	22
1.3.	Kryteria finansowe	23
1.3.1.	Czy w wyniku regulacji nie nastąpi istotne pogorszenie sytuacji finansowej adresatów regulacji ?	23
1.4.	Kryteria społeczno - ekonomiczne	26
1.4.1.	Czy konsultacje związane z projektowaną regulacją obejmują istotnych interesariuszy ? ...	26
1.4.2.	Czy realizacja celów regulacji prowadzić będzie do wzrostu dobrobytu społeczeństwa ? ...	26
2.	„Konieczność” jako testowany obszar zasady proporcjonalności	28
2.1.	Kryteria zarządcze	28
2.1.1.	Czy wybrano uzasadnione alternatywne rozwiązania do regulacji ?	28
2.1.2.	Czy zidentyfikowano najważniejsze obciążenia z tytułu tych rozwiązań ?	29
2.1.3.	Czy obliczone obciążenia nie wygenerują dodatkowego ryzyka dla jednostek regulowanych ?	31
2.1.4.	Czy dokonano szacunkowego pomiaru tych obciążeń ?	31
2.1.5.	Czy oceniono te rozwiązania pod względem skuteczności i ryzyka ?	31
2.2.	Kryteria prawne	33
2.2.1.	Jak ocenia się zdolność regulowanych jednostek do akceptacji rozwiązań samoregulacyjnych ?	33
2.3.	Kryteria finansowe	34
2.3.1.	Jakie szacunkowe obciążenia wynikające z projektowanej regulacji wpłyną na wyniki finansowe jednostek regulowanych ?	34
2.3.2.	Jakie szacunkowe obliczenia obciążenia rozwiązań alternatywnych wpłyną na wyniki finansowe jednostek regulowanych ?	34
2.3.3.	Jak ocenia się ryzyko popełnienia błędów przy wycenie obciążeń regulacyjnych ?	35
2.4.	Kryteria społeczno - ekonomiczne	36
2.4.1.	Czy obciążenia nie spowodują spadku zaufania do państwa ze względu na nierówne traktowanie prawne jednostek, niesprawiedliwość, wzrost konkurencji regulacyjnej ?	36
3.	„Proporcjonalność sensu stricte” jako testowany obszar zasady proporcjonalności	37
3.1.	Kryteria zarządcze	37
3.1.1.	Czy identyfikuje się i wycenia koszty związane z daną regulacją ?	37
3.1.2.	Czy identyfikuje się i wycenia korzyści związane z daną regulacją ?	37
3.1.3.	Czy określa się mierniki (miary) jakie ma osiągnąć regulator ?	37
3.1.4.	Czy dokonuje się oceny skutków regulacji w stosunku do jednostek regulowanych, sektorów i gospodarki?	37
3.1.5.	Czy dostępne są zasoby i umiejętności dla wyceny kosztów i korzyści społecznych wynikających z danej regulacji ?	38
3.2.	Kryteria prawne	39
3.2.1.	Czy określa się instytucje odpowiedzialne za monitorowanie i ocenę osiąganych efektów całości procesu regulacyjnego?	39
3.2.2.	Czy występuje świadomość regulatora jaka jest hierarchia celów wprowadzanej regulacji? 39	39
3.2.3.	Czy tworzy się warunki do przebiegu obiektywnych i wiarygodnych społecznych konsultacji ? 39	39
3.3.	Kryteria finansowe	40
3.3.1.	Czy wykorzystuje się metodykę oceny skutków regulacji (OSR, <i>Benefit-Cost Analysis</i>)	40
3.3.2.	Czy mierzy się ryzyko prawne i regulacyjne	40
3.3.3.	Czy ocenia się wpływ regulacji na ograniczanie ryzyka	40
3.4.	Kryteria społeczno – ekonomiczne	41
3.4.1.	Czy adresuje się czytelnie preferencje w zakresie polityki regulacyjnej władz (krajowych, unijnych) 41	41
3.4.2.	Czy eksponuje się postęp dokonywany w procesie oceny skutków regulacji ?	41
	Wykaz źródeł	44

Synteza

W niniejszym opracowaniu analizie poddano „Projekt Rekomendacji U dotyczącej dobrych praktyk w zakresie bancassurance” pod kątem kryteriów Zasady Proporcjonalności, który Komisja Nadzoru Finansowego przekazała 30.12.2013 r do konsultacji sektorowych. Syntetyczne wnioski z analizy ujęte zostały w poniższych punktach, które szerzej opisano we właściwym tekście opracowania. Należy zaznaczyć, iż ilościowa przewaga argumentów w jednej z poniższych kategorii nie musi przekładać się na ich wartościowy charakter.

1. Pozytywne (oczekiwane) skutki Rekomendacji U:

- a) Wprowadzenie nowych standardów rynkowych,
- b) Istotne podwyższenie stopnia ochrony klientów banków i ubezpieczycieli,
- c) Ograniczenie ryzyka składania pozwów zbiorowych wobec banków i ubezpieczycieli,
- d) Długoterminowy wzrost zaufania klientów do instytucji finansowych,
- e) Uporządkowanie działalności bancassurance pod względem operacyjnym,
- f) Uzupełnienie luk formalno-prawnych bancassurance (nie uregulowanym wprost w żadnym akcie prawnym),
- g) Urealnienie i ujednoczenie ewidencji przychodów z tytułu dystrybucji ubezpieczeń w sprawozdawczości finansowej banków.

2. Negatywne skutki Rekomendacji U (w brzmieniu pierwotnie zaproponowanym):

- a) Konflikt niektórych elementów projektu regulacji z obowiązującymi aktami prawnymi,
- b) Dysproporcje pomiędzy wymogami regulacji dla banków i ubezpieczycieli,
- c) Nierówne traktowanie banków i ubezpieczycieli w stosunku do innych instytucji finansowych (pogorszenie pozycji konkurencyjnej banków i/lub ubezpieczycieli),
- d) Bardzo wysokie wymogi Rekomendacji U skutkować mogą podwyższeniem kosztów funkcjonowania banków i ubezpieczycieli,
- e) Podwyższone ryzyko banków w związku z dystrybucją ubezpieczeń (potencjalny konflikt z literą Rekomendacji U oraz konsekwencje ze strony KNF) może skutecznie zniechęcić wiele z nich do kontynuacji sprzedaży tych produktów lub doprowadzić do ich istotnego ograniczenia,
- f) Ryzyko obniżenia przychodów banków z tytułu dystrybucji ubezpieczeń,
- g) Istotne ryzyko obniżenia przychodów ubezpieczycieli (szczególnie Dział I - ubezpieczenia na życie). Trend spadkowy już został odnotowany,
- h) Pośrednie wsparcie innych niż banki kanałów dystrybucji, dla których nie wyznaczono tak wysokich standardów związanych ze sprzedażą ubezpieczeń,
- i) Zbyt restrykcyjne brzmienie Rekomendacji U może w ekstremalnych sytuacjach skutkować próbami omijania niektórych jej postanowień i powodować w przyszłości nowe, niemonitorowane obecnie rodzaje ryzyka systemowego.

Wprowadzenie

Komisja Nadzoru Finansowego przekazała 30.12.2013 r do konsultacji sektorowych „Projekt Rekomendacji U dotyczącej dobrych praktyk w zakresie bancassurance”.² Regulacja zapowiadana była przez urząd nadzoru już na początku 2012 r, kiedy po raz pierwszy przekazał on uwagi krytyczne odnośnie współpracy banków i ubezpieczycieli w zakresie bancassurance. Działania KNF skłoniły banki oraz ubezpieczycieli do szeregu działań wychodzących naprzeciw oczekiwaniom nadzorcy.³ Efektem były akty samoregulacyjne i uchwalenie szeregu rekomendacji obejmujących problematykę bancassurance.⁴ Rekomendacje dobrych praktyk uchwalone przez Polską Izbę Ubezpieczeń i Związek Banków Polskich nie skłoniły jednak w należyтым stopniu instytucji finansowych do wdrażania standardów produktów i procesów spełniających wymagania nadzorcy. Wyraz temu dał sam przewodniczący Komisji Nadzoru Finansowego w liście skierowanym do przewodniczącego Związku Banków Polskich.⁵ Należy podkreślić, że w naszym kraju brak jest formalnej definicji oraz uregulowań dotyczących bancassurance, a kształtują go pośrednio akty prawne regulujące oba sektory więc w praktyce akty samoregulacyjne mają ograniczoną skuteczność.⁶

---

² Rekomendacja U dotycząca dobrych praktyk w zakresie bancassurance - Projekt z dnia 27 grudnia 2013 r. , Komisja Nadzoru Finansowego, Warszawa, 27.12.2013

³ Działania KNF w tym zakresie obejmowały następujące dokumenty: *List Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego skierowany do Prezesów Zarządów Banków i Zakładów Ubezpieczeń*, Komisja Nadzoru Finansowego, Warszawa, 21.02.2012; *List Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego skierowany do podmiotów objętych nadzorem ws. sprzedaży produktów inwestycyjnych*, Komisja Nadzoru Finansowego, Warszawa, 26.09.2012; *List Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego do Ministerstwa Finansów w sprawie ubezpieczeń na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym*, Komisja Nadzoru Finansowego, Warszawa, 17.12.2012; *List Zastępcy Przewodniczącego KNF do Prezesów Zarządów Banków*, Komisja Nadzoru Finansowego, Warszawa, 07.03.2013, *List Zastępcy Przewodniczącego KNF do Prezesów Zarządów Banków ws. rachunkowości i ewidencji wynagrodzeń z tytułu ubezpieczeń* , Komisja Nadzoru Finansowego, Warszawa, 07.03.2013, *List Zastępcy Przewodniczącego KNF do Prezesów Zarządów Banków ws. sprawozdań finansowych i ewidencji produktów ubezpieczeniowych*, Komisja Nadzoru Finansowego, Warszawa, 23.12.2013

⁴ Akty samoregulacyjne w zakresie bancassurance były następujące: *Rekomendacja dobrych praktyk na polskim rynku bancassurance w zakresie ubezpieczeń ochronnych powiązanych z produktami bankowymi*, Związek Banków Polskich, Warszawa, 03.04.2009; *Rekomendacja w sprawie dobrych praktyk w zakresie ubezpieczeń finansowych powiązanych z produktami bankowymi zabezpieczonymi hipotecznie*, Związek Banków Polskich, Polska Izba Ubezpieczeń, 22.12.2010; *Rekomendacja dobrych praktyk na polskim rynku bancassurance w zakresie ubezpieczeń ochronnych powiązanych z produktami bankowymi*, Związek Banków Polskich, Polska Izba Ubezpieczeń, Warszawa, 10.07.2012; *Rekomendacja dobrych praktyk informacyjnych dotyczących ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi*, Polska Izba Ubezpieczeń, Warszawa, 28.08.2013

⁵ *List Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego do Prezesa Związku Banków Polskich*, Komisja Nadzoru Finansowego, Warszawa, 27.12.2013, str.5

⁶ Pośrednio kwestie współpracy banków i ubezpieczycieli regulują w szczególności: *Ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej* (Dz.U. 2003 Nr 124 poz. 1151 z późn. zmian.); *Ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o pośrednictwie ubezpieczeniowym* (Dz.U. 2003 Nr 124 poz. 1151 z późn. zmian.); *Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo Bankowe* (Dz.U. 2012 nr 0 poz. 1376 – tekst ujednolicony).

W szerszym kontekście publikacji projektu rekomendacji U należy przywołać jeden z pierwszych w klasie produktów oszczędnościowo - ubezpieczeniowych, grupowy pozew zbiorowy 168 klientów przeciwko jednemu z zakładów ubezpieczeń, który ujrzał światło dzienne w listopadzie 2013 r.⁷ O kolejnych pozwach zbiorowych media donosiły w kolejnych miesiącach. Jest to jeden z artykułowanych przez nadzór powodów powstania nowej regulacji, który ma uchronić rynek przed falą tego typu praktyk. Obok przeprowadzonych w bankach badań ankietowych, podobne przypadki najprawdopodobniej potwierdziły obawy KNF, iż akty samoregulacyjne nie stanowią wystarczającej gwarancji najwyższych standardów rynkowych oraz nie zabezpieczają należycie interesu klientów. Tak więc na tym etapie KNF uznał, iż jedynie dodatkowe rekomendacje mogą skutecznie uzupełnić luki w systemie prawnym, przyczyniając się do poprawy mechanizmów rynkowych i wzrostu bezpieczeństwa systemowego.

Celem niniejszego opracowania jest analiza Projektu Rekomendacji U przekazanego do konsultacji sektorowych przez KNF w kontekście spełnienia wymogów Zasady Proporcjonalności i jej poszczególnych elementów składowych.⁸ Opracowanie obejmuje szereg zagadnień dotyczących rynku bancassurance, począwszy od kwestii historycznego ujęcia przychodów generowanych przez banki i zakłady ubezpieczeń, poprzez zagadnienia formalno - prawne aż do innych kluczowych elementów związanych z tym kanałem dystrybucji. Badanie przeprowadzono w zakresie trzech głównych elementów Zasady Proporcjonalności: Odpowiedniości, Konieczności oraz Proporcjonalności sensu stricto, które w obrębie ich szczegółowych kryteriów zostały opisane w poniższych rozdziałach.

---

⁷ *Pozew zbiorowy przeciwko AEGON TU na Życie, Puls Biznesu, www.pb.pl/3419071,72008,pozew-zbiorowy-przeciwko-aegon-tu-na-zycie, 13.11.2013*

⁸ Bazą do testowania poszczególnych elementów zasady proporcjonalności były zagadnienia opisane w opracowaniu: S.Kasiewicz, L.Kurkliński, W. Szpringer, *Zasada proporcjonalności a polski sektor bankowy. Uwarunkowania, narzędzia, szanse, zagrożenia*, ALTERUM Ośrodek Badań i Analiz Systemu Finansowego - Zakład Warszawskiego Instytutu Bankowości, Warszawa, Listopad 2013

1. Odpowiedniość jako testowany obszar zasady proporcjonalności

1.1. Kryteria zarządcze

1.1.1. Czy cele Rekomendacji U zostały właściwie sprecyzowane ?

Komisja Nadzoru Finansowego w dniu 30 grudnia 2013 r, przekazała do konsultacji sektorowych projekt „Rekomendacji U dotyczącej dobrych praktyk w zakresie bancassurance”.⁹ Zakres rekomendacji i harmonogram wdrażania został zawarty w jej treści jak i liście przewodnim Przewodniczącego KNF pilotującym Rekomendację, skierowanym do Prezesa Związku Banków Polskich.¹⁰ Zawierają one niemal wszystkie zagadnienia wskazane we wcześniejszej (sześciokrotnej) korespondencji nadzorcy, która rozpoczęła się w lutym 2012 r. Korespondencja odnosząca się bezpośrednio lub pośrednio do kwestii bancassurance obejmowała następujące dokumenty:

- a) *List Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego skierowany do Prezesów Zarządów Banków i Zakładów Ubezpieczeń ws. zastrzeżeń w zakresie współpracy banków i zakładów ubezpieczeń,*¹¹
- b) *List Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego skierowany do banków komercyjnych i spółdzielczych ws. ankiety dotyczącej współpracy z zakładami ubezpieczeń,*¹²
- c) *List Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego skierowany do podmiotów objętych nadzorem ws. sprzedaży produktów inwestycyjnych,*¹³
- d) *List Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego do Ministerstwa Finansów ws. ubezpieczeń na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym,*¹⁴

---

⁹ Rekomendacja U dotycząca dobrych praktyk w zakresie bancassurance - Projekt z dnia 27 grudnia 2013 r. , Komisja Nadzoru Finansowego, Warszawa, 27.12.2013

¹⁰ List Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego do Prezesa Związku Banków Polskich, Komisja Nadzoru Finansowego, Warszawa, 27.12.2013

¹¹ List Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego skierowany do Prezesów Zarządów Banków i Zakładów Ubezpieczeń w.s. zastrzeżeń w zakresie współpracy banków i zakładów ubezpieczeń, Komisja Nadzoru Finansowego, Warszawa, 21.02.2012

¹² List Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego skierowany do banków komercyjnych i spółdzielczych ws. ankiety dotyczącej współpracy z zakładami ubezpieczeń, Komisja Nadzoru Finansowego, Warszawa, 31.07.2012

¹³ List Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego skierowany do podmiotów objętych nadzorem ws. sprzedaży produktów inwestycyjnych, Komisja Nadzoru Finansowego, Warszawa, 26.09.2012

- e) *List Zastępcy Przewodniczącego KNF do Prezesów Zarządów Banków ws. rachunkowości i ewidencji wynagrodzeń z tytułu ubezpieczeń,*¹⁵
- f) *List Zastępcy Przewodniczącego KNF do Prezesów Zarządów Banków ws. sprawozdań finansowych i ewidencji produktów ubezpieczeniowych.*¹⁶

We wstępie do Rekomendacji został jasno nakreślony jej główny cel:

*„Rekomendacja jest wydawana w celu poprawy jakości standardów współpracy pomiędzy bankami i zakładami ubezpieczeń, w zakresie oferowania klientom produktów ubezpieczeniowych przez banki oraz określenia warunków dla stabilnego rozwoju rynku bancassurance”.*¹⁷

Dodatkowo wskazano cele szczegółowe wynikające z konieczności opracowania jednolitego standardu rynkowego dotyczącego bancassurance, który wynikał ze stwierdzonych przez nadzór nieprawidłowości w postępowaniu banków. Obejmowało to dwóch poniższych obszarów i wskazanych w nim nieprawidłowości:

- a) współpracy banków i zakładów ubezpieczeń w zakresie stosowanych rozwiązań dotyczących ubezpieczenia kredytu:
- występowania przez banki jako ubezpieczającego i pośrednika ubezpieczeniowego,
  - braku możliwości bezpośredniego dochodzenia roszczeń przez ubezpieczonych lub ich spadkobierców,
  - utrudnionego dostępu klientów do treści umowy ubezpieczenia,
  - ograniczania swobody wyboru zakładu ubezpieczeń przez klienta,
  - nieproporcjonalnej wysokości prowizji,
  - nierzetelnej polityki informacyjnej w zakresie możliwości występowania przeciwko klientom z roszczeniem regresowym.
- b) praktyk banków związanych z oferowaniem produktów inwestycyjnych dla klientów nieinstytucjonalnych:

---

¹⁴ *List Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego do Ministerstwa Finansów ws. ubezpieczeń na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym*, Komisja Nadzoru Finansowego, Warszawa, 17.12.2012

¹⁵ *List Zastępcy Przewodniczącego KNF do Prezesów Zarządów Banków ws. rachunkowości i ewidencji wynagrodzeń z tytułu ubezpieczeń*, Komisja Nadzoru Finansowego, Warszawa, 07.03.2013

¹⁶ *List Zastępcy Przewodniczącego KNF do Prezesów Zarządów Banków ws. sprawozdań finansowych i ewidencji produktów ubezpieczeniowych*, Komisja Nadzoru Finansowego, Warszawa, 23.12.2013

¹⁷ *Rekomendacja U - Projekt, op.cit., s.2*

- oferowania i sprzedaży ubezpieczeniowych produktów inwestycyjnych niedostosowanych do potrzeb klientów, ich sytuacji finansowej, pożądanego czasu trwania inwestycji w relacji do wieku klienta, akceptowanego poziomu ryzyka, poziomu wiedzy o rynku finansowym itd. (misselling),
- nieprzekazywania klientom pełnej i rzetelnej informacji o oferowanym produkcie, w tym informacji o wszystkich czynnikach ryzyka związanych z produktem,
- nieprzekazywaniu klientom istotnych informacji niezbędnych do podjęcia decyzji o zawarciu umowy (przed zawarciem umowy), np. informacji o ewentualnej gwarancji zwrotu zainwestowanych środków,
- podejmowania prób obchodzenia obowiązujących przepisów prawa.¹⁸

Ponadto urząd nadzoru wskazał na potrzebę uporządkowania rachunkowości i sposobu księgowania prowizji otrzymywanych przez banki od zakładów ubezpieczeń. Odrębna korespondencja w tej sprawie trafiła do banków w marcu 2013 r.¹⁹ Podsumowując ten fragment rozważań należy stwierdzić, iż cele Rekomendacji U zostały należycie sprecyzowane.

1.1.2. Czy Rekomendacja U prowadzi do osiągnięcia celów ?

Biorąc pod uwagę cele Rekomendacji U wskazane przez KNF a opisane w podrozdziale 1.1.1., na tak sformułowane pytanie należy odpowiedzieć twierdząco. Cele są na tyle klarowne, iż banki oraz zakłady ubezpieczeń mają jednoznacznie wskazane wytyczne, które w konsekwencji winny skutkować ich spełnieniem. Odrębną kwestią są skutki uboczne jej wprowadzenia (np. ograniczenie sprzedaży produktów ubezpieczeniowych, wycofanie się niektórych banków ze współpracy z ubezpieczycielami, itp.). W pewnych okolicznościach mogą one zatem doprowadzić do efektów odmiennych niż pierwotnie założone, niemniej te elementy zostaną opisane w dalszej części opracowania.

---

¹⁸ Rekomendacja U - Projekt, *op.cit.*, s.2

¹⁹ List Zastępcy Przewodniczącego KNF, 07.03.2012, *op.cit.*

1.1.3. Czy są wystarczające zasoby (materialne, osobowe, niematerialne) i kompetencje do wdrożenia Rekomendacji U ?

W zakresie zasobów materialnych Rekomendacja nie wskazuje enumeratywnie szczegółowych wymogów (np. kapitałowych), które winny spełniać banki w celu spełnienia wymagań w niej wskazanych. Wiadomym jest jednak to, iż banki poniosą dodatkowe koszty związane z jej implementacją w zakresie dostosowania produktów, systemów IT, szkoleń pracowników, itp.

Odnosnie zasobów osobowych Rekomendacja literalnie wskazuje na konieczność włączenia się w proces tworzenia, realizacji i nadzorowania polityki bancassurance następujące obszary banków:

- zarząd i radę nadzorczą (Rekomendacja 1, 2 3, 4, 8),
- piony sprzedaży i zarządzania ryzykiem (Rekomendacja 5, 6),
- piony finansów w obszarach odpowiedzialnych za rachunkowość (Rekomendacja 8),
- piony sprzedaży oraz PR (Rekomendacja 9),
- piony kontroli wewnętrznej (Rekomendacja 21),
- piony odpowiedzialne za compliance (Rekomendacja 22).

Biorąc pod uwagę fakt, iż z oczywistych względów banki posiadają ww. organy, piony lub komórki organizacyjne, Rekomendacja nie spowoduje konieczności ich tworzenia od podstaw. Oznacza to jednak, iż w praktyce będzie potrzeba wyznaczenia dodatkowych obowiązków dotychczasowym pracownikom a w niektórych przypadkach wystąpić może nawet potrzeba niewielkiego wzrostu zatrudnienia (co będzie miało jednak wysoce zindywidualizowany charakter).

Odnosnie kwestii zasobów niematerialnych i kompetencji pracowników wydaje się, iż banki w większości przypadków będą musiały znacząco zwiększyć kompetencje osób odpowiedzialnych za bancassurance. Przekładać się to będzie na dodatkowe koszty ponoszone na szkolenie dotychczasowego personelu i/lub zatrudnienie nowych pracowników posiadających należyte doświadczenie i wiedzę w tym zakresie. To jednak, podobnie jak w poprzednim przypadku, będzie miało zindywidualizowany charakter uzależniony od poszczególnych banków.

1.1.4. Czy jest wyznaczona jednostka odpowiedzialna za wdrożenie Rekomendacji U ?

Biorąc pod uwagę szczegółowe zapisy, należy stwierdzić, iż jej treść wskazuje enumeratywnie jednostki organizacyjne odpowiedzialne za realizację jej poszczególnych obszarów (opis wskazano w pkt. 1.1.3 powyżej). Niemniej jednak w praktyce, ostatecznie odpowiedzialne za prawidłowe jej wdrożenie i funkcjonowanie będą władze banków (zarządy i rady nadzorcze), które w Rekomendacjach 1, 2, 3, 4, 8 otrzymały jasno sprecyzowane wytyczne w tym zakresie.

1.1.5. Czy jest przygotowany harmonogram i budżet realizacji projektu Rekomendacji U ?

W zakresie harmonogramu, konsultacje międzysektorowe dokumentu wyznaczone zostały na koniec stycznia 2014 (uwagi do dokumentu należało zgłaszać do dnia 24.01.2014). Wprowadzeniu w życie Rekomendacji U zapowiadane jest nie później niż 1 listopada b.r.²⁰ W tym zakresie harmonogram został zatem wyznaczony.

Odnosnie budżetu realizacji, zgodnie z zapisami wskazanymi we wstępie do Rekomendacji, KNF projektując jej postanowienia miał na względzie, by jej zapisy „*nie powodowały nieuzasadnionych obciążeń, które mogłyby prowadzić do odchodzenia banków od prowadzenia tego typu działalności, natomiast powinny tworzyć warunki dla stabilnego rozwoju rynku bancassurance*”.²¹ Niezależnie od ww. założenia kolejne badane elementy regulacji zdają się wskazywać, iż w pewnych obszarach może ona odnieść inny skutek.

Dodatkowo należy zauważyć, iż w treści dokumentu nie wskazano konkretnych wartości liczbowych, miar, wskaźników lub wymogów budżetowych niezbędnych do spełnienia jej postanowień.

1.1.6. Czy jest zachowana spójność działania w krótkim, średnim i długim terminie ?

Analizując powyższe kryterium w kontekście alokacji zadań w czasie i dostosowania ich do przyjętych ram czasowych w relacji do możliwości praktycznego spełnienia wymogów

---

²⁰ List Przewodniczącego KNF, 27.12.2013, *op.cit.*, s.8

²¹ Rekomendacja U - Projekt, *op.cit.*, s.3

Rekomendacji U, odpowiedź może być niejednoznaczna. Z jednej strony KNF w kilkunastu korespondencji do banków i zakładów ubezpieczeń sygnalizował już od 2012 r swoje intencje co do pożądanego kształtu współpracy banków i ubezpieczycieli. Dodatkowo, w opinii KNF czas od publikacji projektu (grudzień 2013) do dnia 1 listopada 2014 (oczekiwane wejście postanowień Rekomendacji w życie) ma umożliwić bankom dostosowanie się do jej wymogów. Z drugiej strony natomiast banki oraz zakłady ubezpieczeń zwracają uwagę na skalę zmian, które należy wprowadzić co powoduje, iż czas wyznaczony przez nadzór jest w ich opinii jest zbyt krótki.

1.1.7. Czy kultura organizacyjna jednostek objętych regulacją sprzyja jej wdrożeniu ?

Kryterium to należy rozpatrywać w wysoce zindywidualizowanym aspekcie, ponieważ odnosi się do konkretnych banków oraz funkcjonowania ich struktur wewnętrznych. Badania w tym zakresie nie były dotychczas prowadzone a nawet w przypadku ich realizacji, odpowiedzi zainteresowanych podmiotów mogłyby być nie do końca wiarygodne ze względu na wrażliwe dla tajemnicy przedsiębiorstwa elementy. Z tego względu podstawą do oceny ww. kryterium mogą być obserwacje praktyczne oraz wywiady z managerami i pracownikami banków. Z przeprowadzonych przez autora niniejszego opracowania obserwacji i rozmów wynikają następujące wnioski: ²²

- a) znaczna liczba banków nie jest należycie przygotowana do tak szerokiej skali zmian w zakresie bancassurance,
- b) w niektórych bankach wśród pracowników wystąpiła mniej lub bardziej ukryta niechęć do realizacji nowych zadań objętych Rekomendacją U, skutkująca „przerzucaniem” odpowiedzialności za jej wdrożenie do innych jednostek organizacyjnych,
- c) jedynie niektóre banki posiadają systemy IT które mogą sprostać wymogom rekomendacji i ułatwić jej praktyczne funkcjonowanie w przyszłości. Większość musi istotnie zmodernizować dotychczasowe lub stworzyć/zakupić nowe systemy, co rzecz jasna wiązać się będzie z dodatkowymi kosztami,
- d) w niektórych bankach proces przygotowań i wdrożeń został wstrzymany do momentu publikacji ostatecznej wersji brzmienia Rekomendacji U.

---

²² Autor nie otrzymał zgody zainteresowanych podmiotów ani rozmówców na ujawnianie ich nazw i/lub tożsamości.

1.1.8. Czy jest silna determinacja do realizacji Rekomendacji U ?

Ten element należy rozpatrywać zarówno w kontekście swoistego „przymusu rekomendacyjnego” (opisanego w dalszej części opracowania) oraz w kontekście przychodów realizowanych przez same banki oraz udziału prowizji z tytułu ubezpieczeń w strukturze wyników finansowych (co opisano w niniejszym podrozdziale).

Przychody banków z tytułu dystrybucji ubezpieczeń jako kryterium determinacji do wdrożenia Rekomendacji U

Wartość uzyskiwanych przychodów od ubezpieczycieli, zilustrowana została na przykładzie banków notowanych na GPW w Warszawie. Przychody z tego tytułu są księgowane w stosownych pozycjach sprawozdań finansowych banków - najczęściej w zagregowanej pozycji rachunku zysków i strat pn: „Przychody z tytułu opłat i prowizji”.

To jednak może być nieco mylące, ponieważ ich wartość można odczytać dopiero w notach dodatkowych do sprawozdań, które uszczegóławiają ich zagregowane wartości.

Noty najczęściej noszą nazwę: „*Wynagrodzenia z tytułu pośrednictwa sprzedaży ubezpieczeń*”, ale w niektórych raportach finansowych mają odmienne brzmienie.

Poniżej przyjęto metodologię opartą na analizie sprawozdań finansowych banków przygotowujących swoje raporty zgodnie ze standardami regulacji wynikających z zasad publicznego obrotu papierami wartościowymi. Analiza dotyczy skonsolidowanych raportów finansowych oraz sprawozdań zarządów banków za rok 2011 i 2012 i 1-sze półrocze 2012 oraz 2013 r. Grupa czternastu badanych banków jest o tyle reprezentatywna, iż dane finansowe na koniec pierwszego półrocza 2013 r, przekraczały 69% ogólnej wartości aktywów banków w Polsce (86% ogólnej wartości przychodów z tytułu opłat i prowizji). Szczegółowe zestawienie wybranych parametrów w tym zakresie, uzasadniających dobór grupy zawiera Tabela 1.

Tabela 1. Udział wybranych pozycji finansowych badanych banków w relacji do całego sektora bankowego w Polsce (wraz z oddziałami zagranicznymi) w %

Lata	06.2013	06.2012
------	---------	---------

Aktywa	69,4%	67,5%
Przychody z tytułu odsetek	74,9%	71,2%
Wynik z tytułu odsetek	79,2%	77,8%
Przychody z tytułu opłat i prowizji	86,2%	82,4%
Zysk Brutto	78,3%	81,3%
Zysk netto	77,1%	80,7%

Opracowanie własne na podstawie: *Zagregowane dane miesięczne dla sektora bankowego*, Departament Bankowości Komercyjnej i Specjalistycznej oraz Instytucji Płatniczych, Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, Warszawa, 2013; Skonsolidowane Raporty Półroczne Banków za rok 2013; Sprawozdania Zarządów Banków za pierwsze półrocze 2013

Banki giełdowe wykazały 961,6 mln zł z tytułu wynagrodzeń od ubezpieczycieli na dzień 30.06.2013 r (Tabela 2). Wartość ta mogła być w rzeczywistości nieco wyższa ze względu na brak informacji z dwóch banków nie podających informacji w tym zakresie. W stosunku do 1 półrocza 2012 r stanowiło to wzrost o blisko 4%. Na koniec 2012 r banki wykazały 1,92 mld zł (1,94 rok wcześniej). Pokazuje to wysoką atrakcyjność i potencjał drzemiający we współpracy z ubezpieczycielami. Najwyższe przychody uzyskał PKO BP SA, który na 30.06.2013 r osiągnął blisko 270 mln zł (wzrost o 28,7% w stosunku do analogicznego okresu w 2012 r). Stanowiło to ponad 27% wszystkich prowizji od ubezpieczycieli, które wykazały badane banki. W zestawieniu z danymi na koniec 2012 r. oraz wcześniejszymi okresami, udział PKO BP wzrasta. Kolejnym pod względem nominalnej wartości przychodów był Alior Bank SA. Pozyskał on w pierwszym półroczu 181,8 mln zł (podobna wartość jak rok wcześniej). Wysokie poziomy przychodów w zestawieniu z wartością aktywów oraz przychodów wygenerowały jednak bardzo wysokie ryzyko, które zmaterializowało się w dokonanych w październiku 2013 r korektach przychodów banku.²³ Trzeci z banków (Getin Noble SA) podobne przychody do swojego konkurenta (180,3 mln), co stanowiło 18,7% w strukturze przychodów po pierwszym półroczu 2013 r. Getin Noble Bank osiągnął najwyższą wartość przychodów na koniec 2011 r, gdy pozyskał aż 458,8 mln zł zbliżając się do poziomu PKO BP. Tym samym trzy powyższe podmioty uzyskały prowizje od ubezpieczycieli na poziomie 623 mln zł a udział w przychodach z tytułu dystrybucji ubezpieczeń wyniósł blisko 65% na tle pozostałych podmiotów. Wykazał także tendencję wzrostową w stosunku do poprzednich okresów, co potwierdza dużą koncentrację na rynku bancassurance.

²³ *Wstępna informacja o wynikach finansowych w III kwartale 2013 r.*, Raport bieżący nr 42/2013 z dnia 17 października 2013 roku, Alior Bank SA, 17.10. 2013

Tabela 2. Wynagrodzenia banków notowanych na GPW w Warszawie z tytułu sprzedaży ubezpieczeń (w tys. zł)

Bank	31.12.2011	30.06.2012	31.12.2012	30.06.2013
PKO BP SA	515 499	202 821	415 339	260 999
ALIOR Bank SA	264 202	181 895	393 557	181 757
Getin Noble Bank SA	458 805	176 946	381 053	180 267
BRE SA	167 441	87 550	179 354	86 374
Bank Handlowy SA	128 430	64 773	124 668	72 649
Millenium SA	71 063	46 524	73 059	56 382
BZ WBK SA	68 758	57 178	108 401	52 746
BPH SA	158 203	57 924	114 364	38 339
PEKAO SA	27 467	15 312	31 343	11 991
BNP Polska SA	28 623	10 599	23 286	9 130
ING BSK SA	29 900	14 000	31 600	5 700
BGŻ S.A.	1 583	9 656	22 449	5 306
Nordea Bank Polska SA	24 589	b.d.	23 224	b.d.
BOŚ BANK SA	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Razem:	1 944 563	925 178	1 921 697	961 640

Opracowanie własne na podstawie: *Skonsolidowane Raporty Roczne i Półroczne Banków za rok 2012 oraz 30.06.2013; Sprawozdania Zarządów Banków za rok 2012 oraz 30.06.2013* (sortowanie w tabeli wg. wartości na 30.06.2013)

W Tabeli 3 przedstawiono miarę wskazującą relację wynagrodzeń z tytułu sprzedaży ubezpieczeń (provizji od ubezpieczycieli) do przychodów z tytułu odsetek. To pokazuje swoistą wrażliwość poszczególnych banków na przychody z tego tytułu i ich wpływ na uzyskiwane wyniki. Średnia wartość tego parametru dla badanych banków wyniosła na koniec II półrocza 2013 r. 4,7% a swoje maksimum osiągnęła na koniec 2011 (5,5%).²⁴ Okres objęty analizą jest zbyt krótki aby wskazać wyraźne trendy, niemniej wartości

²⁴ W niniejszej analizie przyjęto założenie, że banki jako przedsiębiorstwa mają wprowadzić określony profil biznesowy ale maksymalizują swoją wartość dla akcjonariuszy korzystając z wszystkich dostępnych produktów finansowych. Niezależnie od wartości aktywów oraz innych parametrów finansowych, każdy bank realizuje to zadanie skupiając się na sprzedaży najbardziej rentownych produktów w opinii organów nimi zarządzających. Z tego względu przyjęto, iż optymalną miarą może być średnia arytmetyczna wskaźników dla reprezentatywnej grupy banków giełdowych. Należy mieć na względzie, iż takie założenie może powodować dosyć ograniczoną wartość informacyjną, niemniej wprowadzenie innego parametru – np. średniej ważonej mógłby być elementem bardziej dyskusyjnym. Z powyższych względów prosta miara jaką jest średnia arytmetyczna wydaje się w opinii autora opisywać w sposób prawidłowy badane zjawiska.

pokazują, iż „statystyczny” bank dopuszczony do obrotu publicznego pozyskuje ok. 5% swoich przychodów od ubezpieczycieli. We wszystkich okresach na tle konkurentów wyróżnia się Alior Bank SA, który wyraźnie odchyła się zarówno od średniej (ponad 5-cio krotnie) jak i drugiego w stawce Getin Noble Banku SA. Lider pozyskał na koniec II kwartału 2013 r blisko 26% swoich przychodów z kanału bancassurance a maksimum w tym zakresie na koniec 2011 r (31%).

Tabela 2. Relacja wynagrodzeń z tytułu sprzedaży ubezpieczeń do przychodów z tytułu odsetek dla banków notowanych na GPW w Warszawie (%)

Bank / okres	31.12.2011	30.06.2012	31.12.2012	30.06.2013
ALIOR Bank SA	31,0%	30,4%	30,7%	25,7%
Getin Noble Bank SA	12,5%	8,6%	8,9%	9,4%
Bank Handlowy SA	6,7%	6,2%	6,0%	8,5%
PKO BP SA	4,3%	3,1%	3,2%	4,7%
BPH SA	7,4%	5,9%	5,9%	4,7%
BRE SA	4,3%	4,0%	4,0%	4,3%
Millenium SA	2,6%	3,1%	2,3%	4,0%
BNP Polska SA	2,9%	2,0%	2,3%	2,0%
BZ WBK SA	2,0%	3,0%	2,8%	1,9%
BGŻ S.A.	0,1%	0,9%	1,0%	0,5%
PEKAO SA	0,4%	0,4%	0,4%	0,3%
ING BSK SA	0,9%	0,7%	0,8%	0,3%
Nordea Bank Polska SA	2,4%	0,0%	1,9%	0,0%
BOŚ BANK SA	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Średnia:	5,5%	4,9%	5,0%	4,7%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Skonsolidowane Raporty Roczne i Półroczne Banków za rok 2012 oraz 30.06.2013; Sprawozdania Zarządów Banków za rok 2012 oraz 30.06.2013 (sortowanie w tabeli wg. wartości na 30.06.2013).

W kontekście przychodów uzyskiwanych od ubezpieczycieli wskazanych w Tabelach 2 i 3, banki można podzielić na 4 kategorie:

- a) Mające bardzo silną determinację do wdrażania Rekomendacji U spowodowaną przyjętym modelem biznesowym opartym w znacznym stopniu na przychodach od ubezpieczycieli (Alior Bank SA, Getin Noble Bank SA)
- b) Mające umiarkowaną determinację do wdrażania Rekomendacji U spowodowaną atrakcyjnością przychodów od ubezpieczycieli w kontekście niskich marż odsetkowych

(np. PKO BP, Bank Handlowy, BPH, Millenium, itp.). Determinacja w tym zakresie może być jednak znacząco ograniczona ze względu na wysokie wymagania i ryzyka związane ze współpracą z ubezpieczycielami wynikające z potencjalnego niespełnienia standardów Rekomendacji U.

- c) Mające niską lub bardzo niską determinację do wdrażania Rekomendacji U spowodowaną przyjętym modelem biznesowym opartym w niskim stopniu na przychodach od ubezpieczycieli (np. PEKAO, ING BSK).
- d) Banki chcące rozpocząć współpracę lub chcące zwiększyć dotychczasową skalę współpracy z ubezpieczycielami aby uzupełnić przychody, ale obawiające się ryzyk wynikających z wysokich wymogów i radykalizmu Rekomendacji U (np. banki spółdzielcze).

Projekt Rekomendacji nie różnicuje banków pod względem wielkości aktywów, przychodów, specyfiki działalności, formuły prawnej itp. Tym samym równe wymogi w stosunku do wszystkich podmiotów, mogą zniechęcić mniejsze banki do dystrybucji ubezpieczeń ze względu na konieczność poniesienia kosztów stałych związanych z dostosowaniem działalności do nowych standardów regulacji (np. systemy obsługi, IT, itp.).

1.1.9. Czy jest czytelnie sformułowany sukces regulacyjny ?

Sukces regulacyjny należy rozumieć jako osiągnięcie celów jej wprowadzenia, co zostało szczegółowo opisane w podrozdziale 1.1.1. oraz 1.1.2. niniejszego opracowania. Poprawa jakości standardów współpracy pomiędzy bankami i zakładami ubezpieczeń w zakresie oferowania klientom produktów ubezpieczeniowych przez banki oraz określenia warunków dla stabilnego rozwoju rynku bancassurance jest tym samym ogólnie zarysowanym „sukcesem regulacyjnym”.²⁵ Cele szczegółowe wynikające z konieczności opracowania jednolitego standardu rynkowego dotyczą jednak bardzo szerokiego spektrum obszarów działalności banków, co w praktyce może zniechęcić niektóre podmioty do angażowania się we współpracę z zakładami ubezpieczeń. Złożoność procesów z tym związanych skutkować może długoterminowym zmniejszeniem ryzyka systemowego związanego z reputacją banków narażonych na indywidualne lub zbiorowe pozwy klientów niezadowolonych z jakości produktów oraz sposobu ich sprzedaży w sieciach bankowych. Obok ryzyka reputacyjnego

---

²⁵ Rekomendacja U - Projekt, *op.cit.*, s.2

istnieje także zagrożenie finansowe związane ze wspomnianymi wyżej pozwami klientów, które podobnie jak w innych krajach mogą w istotny sposób zwiększyć koszty funkcjonowania banków. Ten element właśnie był jedną z głównych intencji rodzimego nadzorca chcącego wprowadzić Rekomendację U. Pozwy zbiorowe na rynkach zagranicznych (w szczególności w Wielkiej Brytanii) sięgały w ostatnich latach miliardowych kwot. Zabezpieczenie rodzimych instytucji przed takimi scenariuszami są wyrazem daleko idącej dalekowzroczności KNF, która dawała już temu wyraz w przeszłości np. w przypadku Rekomendacji S ograniczającej ekspozycję banków na ryzyko związane z kredytami hipotecznymi.²⁶

Konkludując powyższe rozważania – sukces regulacyjny jest klarownie zdefiniowany w założeniach i treści Rekomendacji U, niemniej jednak jego osiągnięcie będzie możliwe do weryfikacji dopiero w dłuższej perspektywie czasowej (min. 2-3 lat od momentu wejścia w życie).

1.1.10. Czy funkcjonuje system motywacyjny w procesie projektowania i wdrażania Rekomendacji U ?

W tym zakresie jedynym elementem który można zdefiniować jako „system motywacyjny” jest rzeczywisty status instrumentu jakim jest rekomendacja KNF. Jej wymiar formalno-prawny nie jest szeroko opisany w aktach prawnych, niemniej bazując na regulacjach ustawy Prawo Bankowe oraz praktyce rynkowej ten instrument okazuje się być wysoce skutecznym narzędziem w rękach urzędu nadzoru. Podobnie jak w przypadku innych rekomendacji KNF należy domniemywać, iż banki obawiając się potencjalnych sankcji, będą z najwyższą starannością starały się dostosować do brzmienia nowej regulacji. Można określić to jako swoisty „przymus rekomendacyjny”.

---

²⁶ *Rekomendacja S dotycząca dobrych praktyk w zakresie zarządzania ekspozycjami kredytowymi finansującymi nieruchomości oraz zabezpieczonymi hipotecznie*, Komisja Nadzoru Finansowego, Warszawa, 2011

1.2.Kryteria prawne

1.2.1. Czy regulacja nie jest sprzeczna lub wysoce kolizyjna z dotychczasowym porządkiem prawnym ?

W tym zakresie istnieje uzasadnione prawdopodobieństwo, iż w niektórych punktach projekt Rekomendacji U może potencjalnie naruszać dotychczasowy porządek prawny.

Jednym z podmiotów który zwraca na to uwagę jest Polska Izba Ubezpieczeń, która w korespondencji zawierającej opinię do projektu regulacji wyraziła zaniepokojenie m.in. próbie nadania bankom dodatkowych uprawnień względem zakładów ubezpieczeń.²⁷ Chodzi tu w szczególności o uprawnienia kontrolne wobec ubezpieczycieli (głównie rekomendacje 11.3, 11.4 oraz 20), dotyczące m.in.:

- a) monitorowania wykonywania umowy ubezpieczenia,
- b) uprawnień do podejmowania „stosownych działań” w przypadku realizacji umowy niezgodnie z jej postanowieniami,
- c) potencjalny wpływ na proces wypłaty świadczeń oraz załatwiania skarg przez ubezpieczycieli,
- d) ocena przez banki abuzywności określonych klauzul umownych
- e) ocena przez banki opłat likwidacyjnych.

Powyższe postanowienia, w opinii PIU stoją w sprzeczności z zasadami wykonywania działalności ubezpieczeniowej i stoją w konflikcie z obowiązkiem ubezpieczycieli zapewnienia ochrony interesów ubezpieczających, ubezpieczonych i uprawnionych z umów ubezpieczenia.

W zakresie konieczności ujawniania wynagrodzenia prowizyjnego wypłacanego bankom, zwrócono uwagę na konflikt z obowiązkiem utrzymania tajemnicy przedsiębiorstwa oraz zaburzenia konkurencji na rynku ubezpieczeń. Interesującym jest również stwierdzenie, iż projekt Rekomendacji U doprowadziłby do konieczności wprowadzenia trzeciej kategorii

---

²⁷ List Prezesa Zarządu PIU do Przewodniczącego KNF ws. projektu Rekomendacji U, Polska Izba Ubezpieczeń, Warszawa, 24.01.2014, s.1

pośrednika łączącego cechy agenta i brokera ubezpieczeniowego (vs. ustawa o pośrednictwie ubezpieczeniowym).²⁸

Obowiązek przedstawiania treści całej umowy ubezpieczenia grupowego także może budzić zastrzeżenia w kontekście konfliktu z obowiązującymi przepisami prawa, m.in. ze względu na naruszenie tajemnicy przedsiębiorstwa.²⁹ Mogłoby to powodować nierównowagę pomiędzy bankami a ubezpieczycielami, którzy nie mają takiego obowiązku i mogliby w przypadku ujawniania treści umów występować z roszczeniami cywilnymi w tym zakresie.³⁰

1.2.2. Czy zostały zidentyfikowane kluczowe ryzyka prawne ?

Kluczowe ryzyka prawne wskazane zostały w podrozdziałach 1.2.1, 1.2.4, 1.2.5.

1.2.3. Czy zidentyfikowano kluczowych interesariuszy regulacji?

Bezpośrednimi interesariuszami wskazanymi w tekście projektu Rekomendacji U są banki, które będą ponosić główny ciężar jej wdrożenia (organizacyjny, logistyczny, finansowy). Niemniej jednak, rekomendacja obejmie pośrednio także innych uczestników rynku finansowego. Do głównych zaliczyć należy zakłady ubezpieczeń, które w przypadku obniżenia przychodów pozyskiwanych przez sieci bankowe, najbardziej odczują negatywne skutki nowej regulacji (szczególnie Dział I ubezpieczeń). Ponadto do grona pośrednich interesariuszy regulacji zaliczyć należy klientów, którzy w wyniku jej postanowień z jednej strony uzyskają znacznie wyższy standard usług oraz polityki informacyjnej, z drugiej jednak na skutek ograniczeń w niej wskazanych będą mieli najprawdopodobniej trudniejszy i droższy dostęp do niektórych produktów finansowych (np. ubezpieczeń dołączanych do kart kredytowych dotychczas zawieranych na zasadach grupowych).

Kolejnymi, pośrednimi interesariuszami rekomendacji mogą być inne podmioty, które w przypadku ograniczenia dystrybucji w kanałach bankowych, mogą zwiększyć atrakcyjność swoich usług w oczach zakładów ubezpieczeń (np. multiagencje, itp.). Ten element może być

---

²⁸ List Prezesa Zarządu PIU do Przewodniczącego KNF, 24.01.2014, op.cit. s.3

²⁹ List Prezesa Zarządu PIU do Przewodniczącego KNF, 24.01.2014, op.cit. s.9

³⁰ List Prezesa ZBP do Przewodniczącego KNF, 23.01.2014, op.cit. s.7

w długim terminie bardzo istotnym (i zarazem niezamierzonym) efektem ubocznym wprowadzenia nowej regulacji. Pośrednie wzmocnienie innych kanałów dystrybucji zakładów ubezpieczeń może być w określonych okolicznościach uznane jako naruszenie zasad wolnej konkurencji poprzez nierównomierne obciążenie wymogami i standardami banków oraz innych kanałów sprzedaży.

Podobnie w przypadku odchodzenia banków od dystrybucji ubezpieczeń w dotychczasowym wymiarze, inni partnerzy biznesowi mogą być dla nich bardziej interesujący i nie generujący tak wysokich ryzyk związanych z dystrybucją ich produktów (np. TFI). Tym samym ich atrakcyjność w opinii banków może istotnie obniżyć się na rzecz podmiotów oferujących inne klasy produktów finansowych co przyniesie negatywne skutki finansowe w postaci obniżenia przypisu składki.

W przypadku ziszczenia się bardzo pesymistycznych scenariuszy zakładających znaczące obniżenie przychodów ubezpieczycieli, negatywne skutki mogą być widoczne zarówno na rynku pracy jak i w kontekście ich zyskowności, co przełoży się może na obniżenie wpływów podatkowych.

1.2.4. Czy regulacja nie narusza zasad efektywnej konkurencji?

W tym zakresie należy zwrócić uwagę na nieproporcjonalne obciążenia w stosunku do innych uczestników rynku zarówno po stronie banków, które będą musiały stosować się do nowych wymogów jak i ubezpieczycieli, którzy pośrednio będą odczuwali skutki wprowadzenia regulacji. Przykładem mogą być umowy agencyjne, które winny zostać skonstruowane w sposób bardziej transparentny m.in. w zakresie sposobu obliczania i ujmowania wynagrodzenia otrzymywanego przez banki. Ograniczenie wysokości wynagrodzenia z tytułu wykonywania czynności agencyjnych przez banki w stosunku do innych podmiotów wykonujących te same czynności w zestawieniu z obciążaniem banków dodatkowymi obowiązkami budzić może wątpliwości z pkt. widzenia zasady równości wobec prawa oraz swobody działalności gospodarczej.³¹

---

³¹ List Prezesa ZBP do Przewodniczącego KNF ws. projektu Rekomendacji U, Związek Banków Polskich, Warszawa, 23.01.2014, s.2

W kontekście projektu rekomendacji nr. 13 i 14 zastanawiające i budzące wątpliwości są kwestie dotyczące obowiązku wskazywania i weryfikacji ofert funkcjonujących na rynku pod kątem adekwatności pokrycia ubezpieczeniowego i odpowiedniości dla ubezpieczonego. Wydaje się, że powinno to dotyczyć tylko zakładów ubezpieczeń z którymi dany bank zawarł stosowne umowy i zweryfikował dokładnie ich ofertę. Koresponduje z tym również zakaz prowadzenia przez banki listy akceptowalnych zakładów ubezpieczeń.³²

Kolejnym elementem w tym zakresie mogą być postanowienia rekomendacji 17 i 18 które w konsekwencji różnicują banki oraz inne kanały dystrybucji nakładając na nie obowiązek stosowania odmiennych zasad rozliczeń. Środowisko ubezpieczycieli zwróciło także uwagę na potencjalny konflikt prawny dotyczący zakazu pobierania wynagrodzenia od zakładu ubezpieczeń, gdy bank wykonuje dodatkowe czynności na jego rzecz związane z obsługą umów ubezpieczenia, które są także częścią składową zawieranych dotychczas umów.

Wymóg pobierania wynagrodzenia w wysokości „proporcjonalnej do wysokości ponoszonych kosztów” także wzbudzać może uzasadnione wątpliwości. Zapis daje szerokie pole do interpretacji a także może stanowić konflikt z zapisami art. 758 par 2 Kodeksu Cywilnego, który precyzuje, iż wynagrodzenie prowizyjne winno zależeć od liczby lub wartości zawieranych umów (nie mówi nic o ponoszonych przez agenta kosztach). Ponadto wymagane ma być kształtowanie poziomu wynagrodzeń na poziomie danych historycznych, które do tej pory nie były wymagane przepisami prawa.

Obowiązek informowania klienta o tym jaka część składki stanowi wynagrodzenie banku także może budzić wątpliwości i w pewien sposób dyskryminować banki w relacji do innych kanałów dystrybucji, które nie mają takiego obowiązku (vs. konstytucyjna zasada równości podmiotów wobec prawa).³³

Dodatkowo w rekomendacji 7.3. wskazany jest potencjalny zakaz jakichkolwiek stosunków handlowych banków i ubezpieczycieli skutkujących wypłatą wynagrodzenia, poza umową agencyjną, co również istotnie ogranicza dotychczasowy schemat funkcjonowania tych podmiotów.

---

³² List Prezesa Zarządu PIU do Przewodniczącego KNF, 24.01.2014, op.cit. s.7

³³ List Prezesa Zarządu PIU do Przewodniczącego KNF, 24.01.2014, op.cit. s.10

1.2.5. Czy regulacja nie narusza reguł mechanizmu rynkowego?

W przypadku literalnego stosowania zapisów rekomendacji 7 oraz 17 istnieje prawdopodobieństwo braku możliwości kontynuacji grupowych form ubezpieczeń sprzedawanych w kanale bankowym, co mogłoby w istotny sposób zaburzyć dotychczasowe reguły mechanizmu rynkowego.³⁴ To spowodowałoby brak dostępu klientów do niektórych produktów bankowych w ramach których oferowane są obecnie ubezpieczenia zawierane na zasadach grupowych (np. dołączane do kart kredytowych, itp.). Również zapisy rekomendacji 17 i 18 obejmujące kwestie limitowania poziomu wynagrodzeń banków z tytułu sprzedaży ubezpieczeń mogą budzić wątpliwości natury prawnej (w tym konstytucyjnej), gdyż mogą naruszać ograniczenie wolności gospodarczej.³⁵

Pozostałe elementy projektu Rekomendacji U związane z potencjalnym naruszeniem mechanizmu rynkowego zostały wskazane w podrozdziale 1.2.4. powyżej w kontekście naruszenia zasad konkurencji.

1.2.6. Czy przyjęty jest sposób monitorowania regulacji? (zakres, procedury, dokumentacja, terminy)

W tym zakresie niemal każda rekomendacja szczegółowa nakłada na banki obowiązek przygotowywania stosownych dokumentów, procedur itp., dotyczących poszczególnych wymogów wskazanych w jej treści. (np. przez zarząd i radę nadzorczą – Rekomendacje 1-4). Można domniemywać, iż po wejściu w życie ostatecznej wersji Rekomendacji, KNF będzie monitorował jej realizację w praktyce. W kwestii elementów szczegółowych, terminów, itp. nie zostały jednak wskazane dokładne wytyczne.

---

³⁴ List Prezesa ZBP do Przewodniczącego KNF, 23.01.2014, op.cit., s.5

³⁵ List Prezesa ZBP do Przewodniczącego KNF, 23.01.2014, op.cit., s.8

1.3.Kryteria finansowe

1.3.1. Czy w wyniku regulacji nie nastąpi istotne pogorszenie sytuacji finansowej adresatów regulacji ?

W tym kontekście należy rozróżnić bezpośrednich adresatów rekomendacji (banki) oraz pośrednich adresatów do których należą zakłady ubezpieczeń. Jak wskazano w podrozdziałach 1.1.1 oraz 1.1.2., intencją wprowadzania przez KNF Rekomendacji U było stworzenie warunków dla stabilnego rozwoju rynku bancassurance przy jednoczesnym braku nieuzasadnionych obciążeń, które mogłyby prowadzić do odchodzenia banków od prowadzenia tego typu działalności.³⁶ Analiza danych banków notowanych na GPW w Warszawie wskazana w Tabelach 2, 3, nie wskazała istotnych zmian wysokości pozyskiwanych przychodów z tytułu prowizji ubezpieczeniowych. Niemniej jednak u pośrednich adresatów regulacji jeszcze przed publikacją jej projektu można było zauważyć spadek udziału przychodów zakładów ubezpieczeń pozyskiwanych w sieciach bankowych. Szczególnie widoczne było to w zakładach ubezpieczeń na życie gdzie tendencję spadkową miał zarówno udział jak i wartość nominalna pozyskiwanej składki (Tabela 4, Tabela 5).

Tabela 4. Udział składki przypisanej brutto pozyskanej w kanale bancassurance w składce ogółem zakładów ubezpieczeń (w %)

Okres	Dział I (ubezpieczenia na życie)	Dział II (ubezp. majątkowe i osobowe)
2009	50,4%	8,5%
I kw. 2010	51,1%	7,3%
II kw. 2010	50,5%	8,6%
III kw. kw. 2010	53,0%	8,9%
2010	51,7%	9,1%
I kw. 2011	48,9%	7,5%
II kw. 2011	53,0%	7,1%
III kw. 2011	52,2%	8,7%
2011	51,6%	8,8%
I kw. 2012	57,4%	5,8%
II kw. 2012	59,2%	6,7%
III kw. 2012	54,8%	7,0%

³⁶ Rekomendacja U - Projekt, op.cit., s.3

2012	53,5%	7,2%
I kw. 2013	46,4%	6,7%
II kw. 2013	44,3%	7,8%
III kw. 2013	47,8%	9,0%
2013	46,7%	9,2%

Źródło: Raport PIU – Polski Rynek Bancassurance po 4 kw 2013, Polska Izba Ubezpieczeń, Warszawa, 14.03.2014, s.9, 25

Tabela 5. Wysokość składki przypisanej brutto pozyskanej w kanale bancassurance na tle składki ogółem zakładów ubezpieczeń na życie (mld zł, %)

Pozycja / okres	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2013
składka pozyskana w kanale bancassurance (mld zł)	16,0	16,2	19,2	15,2
składka pozostała (mld zł)	15,0	15,2	16,7	17,4
razem (mld zł)	31,0	31,4	35,9	32,6
Składka przypisana rynku ogółem (mld zł)				
Udział względny - w odniesieniu do składki przypisanej zakładów ubezpieczeń objętych badaniem				
składka pozyskana w kanale bancassurance (udział %)	51,6%	51,6%	53,5%	46,7%
składka pozostała (udział %)	48,4%	48,4%	46,5%	53,3%

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Raport PIU – Polski Rynek Bancassurance po 4 kw 2013, Polska Izba Ubezpieczeń, Warszawa, 14.03.2014, s.8

Nieco inaczej w relacji do Działu I kształtowały się wyniki zakładów ubezpieczeń majątkowych i osobowych (Tabela 6). W ich przypadku zarówno wartość jak i udział kanału bancassurance wzrósł na koniec 2013 r. Skala biznesu w relacji do ubezpieczeń na życie była jednak znacznie niższa.

Tabela 6. Wysokość składki przypisanej brutto pozyskanej w kanale bancassurance na tle składki ogółem zakładów ubezpieczeń majątkowych i osobowych (mld zł, %)

Pozycja / okres	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2013
składka pozyskana w kanale bancassurance (mld zł)	1,6	1,7	1,4	2,0
składka pozostała (mld zł)	15,7	17,3	18,5	20,0
razem (mld zł)	17,3	19,0	20,0	22,1
Składka przypisana rynku ogółem (mld zł)				
Udział względny - w odniesieniu do składki przypisanej zakładów ubezpieczeń objętych badaniem				
składka pozyskana w kanale bancassurance (udział %)	9,1%	8,8%	7,2%	9,2%

składka pozostała (udział %)	90,9%	91,2%	92,8%	90,8%
------------------------------	-------	-------	-------	-------

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Raport PIU – Polski Rynek Bancassurance po 4 kw 2013*, Polska Izba Ubezpieczeń, Warszawa, 14.03.2014, s.24

Wskazaną wyżej nierównowagę dynamiki przychodów w sektorze bankowym (Tabela 2, 3) oraz ubezpieczeniowym (Tabele 4,5, 6) tłumaczyć można w szczególności:

- a) opóźnieniem w wypłacie prowizji na rzecz banków,
- b) odmiennym podejściem banków i ubezpieczycieli do ewidencji w czasie pozyskiwanych przychodów z tytułu prowizji vs. przypisu składki otrzymywanego z sieci bankowych.

W tym zakresie na potencjalnie negatywne skutki zwróciła uwagę Polska Izba Ubezpieczeń, w opinii której przyjęcie Rekomendacji U w kształcie proponowanym prowadzić może do znaczącego ograniczenia rozwoju bancassurance oraz nieuzasadnionego obciążenia banków i zakładów ubezpieczeń, co w konsekwencji może przyczynić się w ekstremalnych przypadkach do wzrostu kosztów ubezpieczeń dla klientów.³⁷ Prognoza PIU w tym zakresie zakładająca spadek przychodów została przedstawiona w podrozdziale 2.3.1.

³⁷ List Prezesa Zarządu PIU do Przewodniczącego KNF, 24.01.2014, op.cit. s.2

1.4.Kryteria społeczno - ekonomiczne

1.4.1. Czy konsultacje związane z projektowaną regulacją obejmują istotnych interesariuszy ?

Komisja Nadzoru Finansowego w dniu 27.12.2013 r, skierowała do konsultacji sektorowych projekt Rekomendacji U na ręce Prezesa Związku Banków Polskich, który w imieniu banków przeprowadził stosowne działania w tym zakresie. Odpowiedź środowiska bankowego przesłana została na ręce KNF w dniu 23.01.2014.

Podobna korespondencja przesłana została najprawdopodobniej także do Polskiej Izby Ubezpieczeń, której uwagi do projektu przesłano do KNF w dniu 24.01.2014 r. Pozostali adresaci konsultacji w tym zakresie nie zostali podani do publicznej wiadomości, choć należy przypuszczać, iż jednym z naturalnych mógł być np. Narodowy Bank Polski.

1.4.2. Czy realizacja celów regulacji prowadzi będzie do wzrostu dobrobytu społeczeństwa ?

Powyższe zagadnienie można rozpatrywać w kilku płaszczyznach opisanych poniżej.

O ile „wzrost dobrobytu społeczeństwa” zdefiniujemy jako zapobieżenie nabywaniu przez konsumentów w sieciach bankowych produktów bankowo-ubezpieczeniowych lub ubezpieczeniowo-inwestycyjnych, które:

- a) nie spełniają należytych norm jakości,
- b) nie spełniają norm balansu koszt – korzyść pomiędzy trzeba stronami transakcji: dostawcą (bank, ubezpieczyciel), pośrednikiem a klientem,
- c) nie są należycie dostosowane do rzeczywistych potrzeb danego klienta,
- d) są sprzedawane z naruszeniem norm etycznych lub w niektórych przypadkach nawet prawnych,
- e) w konsekwencji punktów a)-d) powyżej przyczyniają się do krótko, średnio lub długoterminowych strat finansowych klientów,

tym samym spełnienie założeń i celów Rekomendacji U przyczynić się może do wzrostu dobrobytu społeczeństwa (klientów) poprzez alokację ich kapitału (oszczędności) w aktywa i produkty przynoszące wymierne korzyści finansowe.

O ile zdefiniujemy „wzrost dobrobytu społeczeństwa” jako zapobieżenie narastaniu pozwów zbiorowych skierowanych przez niezadowolonych lub pokrzywdzonych przez banki lub ubezpieczycieli konsumentów, to spełnienie założeń i celów Rekomendacji U przyczynić się może do wzrostu dobrobytu społeczeństwa. Tym samym nie będą ponoszone koszty długotrwałych procesów a banki i ubezpieczyciele unikną konieczności wypłat wysokich odszkodowań, przeznaczając potencjalne rezerwy na nie przeznaczone na realizację rentownych projektów oraz przedsięwzięć.

O ile zdefiniujemy „wzrost dobrobytu społeczeństwa” jako zapewnienie długoterminowego i stabilnego wzrostu przychodów, powodowanego spełnieniem najwyższych standardów a w konsekwencji wzrostem zaufania klientów do banków i zakładów ubezpieczeń, to spełnienie założeń i celów Rekomendacji U przyczynić się może do niego również. Jednymi z założeń Rekomendacji U są właśnie kwestie dotyczące długoterminowego i stabilnego rozwoju segmentu bancassurance.

Należy mieć na uwadze także odmienne scenariusze w których ograniczenie sprzedaży produktów ubezpieczeniowych w sieciach bankowych spowodować mogłoby wzrost cen niektórych usług w tym zakresie np. na skutek ograniczenia sprzedaży ubezpieczeń do tej pory oferowanych (i wycenianych) na zasadach grupowych. Wzrost cen i ograniczenie dostępności mogłoby odnieść odmienny skutek i przyczynić się tym samym do „obniżenia dobrobytu społeczeństwa”. Można także założyć, iż ze względu na specyfikę, niektóre produkty ubezpieczeniowe oferowane obecnie w sieciach bankowych mogą w przypadku radykalnych zapisów regulacji zupełnie zniknąć z rynku. Brak ich substytucji w innych kanałach dystrybucji w sposób istotny ograniczyłby dostęp do specyficznych zakresów ochrony dla szerokiego grona klientów i pośrednio uniemożliwiłby pokrywanie ryzyk z nimi związanych.

2. „Konieczność” jako testowany obszar zasady proporcjonalności

2.1. Kryteria zarządcze

2.1.1. Czy wybrano uzasadnione alternatywne rozwiązania do regulacji ?

Komisja Nadzoru Finansowego wskazała jako cenne inicjatywy Polskiej Izby Ubezpieczeń i Związku Banków Polskich, które wydały (przed publikacją projektu analizowanej regulacji) wspomniane wcześniej rekomendacje dotyczące pośrednio lub bezpośrednio kwestii bancassurance:³⁸

- a) *Rekomendacja dobrych praktyk na polskim rynku bancassurance w zakresie ubezpieczeń ochronnych powiązanych z produktami bankowymi,*³⁹
- b) *Rekomendacja w sprawie dobrych praktyk w zakresie ubezpieczeń finansowych powiązanych z produktami bankowymi zabezpieczonymi hipotecznie,*⁴⁰
- c) *Rekomendacja dobrych praktyk na polskim rynku bancassurance w zakresie ubezpieczeń z elementem inwestycyjnym lub oszczędnościowym,*⁴¹
- d) *Rekomendacja dobrych praktyk informacyjnych dotyczących ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi.*⁴²

Aby należycie ocenić konieczność podejmowania kroków formalnych, Komisja Nadzoru Finansowego przeprowadziła szereg działań poprzedzających wydanie Rekomendacji U. Wśród pism skierowanych do instytucji finansowych, znalazła się także ankieta z pytaniami czy i w jakim stopniu banki dostosowały się do zaleceń zawartych w piśmie zawierającym uwagi krytyczne dotyczące bancassurance z dnia 21.02.2012 r.⁴³

---

³⁸ List Przewodniczącego KNF, 27.12.2013, op.cit., s.5

³⁹ *Rekomendacja dobrych praktyk na polskim rynku bancassurance w zakresie ubezpieczeń ochronnych powiązanych z produktami bankowymi,* Związek Banków Polskich, Warszawa, 03.04.2009

⁴⁰ *Rekomendacja w sprawie dobrych praktyk w zakresie ubezpieczeń finansowych powiązanych z produktami bankowymi zabezpieczonymi hipotecznie,* Związek Banków Polskich, Polska Izba Ubezpieczeń, 22.12.2010

⁴¹ *Rekomendacja dobrych praktyk na polskim rynku bancassurance w zakresie ubezpieczeń ochronnych powiązanych z produktami bankowymi,* Związek Banków Polskich, Polska Izba Ubezpieczeń, Warszawa, 10.07.2012

⁴² *Rekomendacja dobrych praktyk informacyjnych dotyczących ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi,* Polska Izba Ubezpieczeń, Warszawa, 28.08.2013

⁴³ List Przewodniczącego KNF, 31.07.2012, op.cit.

Działania instytucji finansowych oraz skupiających je organizacji okazały się jednak w opinii KNF nieskuteczne. Wyniki ankiety niezadowolające w stosunku do oczekiwań nadzorczy oraz wnioski wynikające z realizacji bieżącej kontroli w instytucjach finansowych, skłoniły tym samym urząd do wydania projektu Rekomendacji U.⁴⁴ Zarówno pismo jak i opinie przedstawicieli KNF wskazały jednoznacznie, iż inne działania nie przyniosłyby należytego rezultatu.

Można byłoby w tym kontekście przeprowadzić polemikę czy inne działania lub mechanizmy rynkowe mogłyby skutecznie polepszyć standardy, niemniej w kontekście obecnej sytuacji związanej z publikacją projektu nie wydaje się to już zasadne.

2.1.2. Czy zidentyfikowano najważniejsze obciążenia z tytułu tych rozwiązań ?

W związku z tym, iż projekt Rekomendacji U obejmuje sześć obszarów podzielonych na 22 rekomendacje szczegółowe, zagadnienia najważniejszych obciążeń dla banków, rozważyć należy na ich własnie tle.

a) Obszar 1 – określenie roli zarządu i rady nadzorczej banku w zakresie bancassurance.

W pięciu pierwszych rekomendacjach Komisja wskazała, iż odpowiedzialność za procesy bancassurance ciąży na zarządach oraz radach nadzorczych. Nałożono na nie obowiązek tworzenia strategii oraz monitorowania i kontrolowania ich realizacji. Dodatkowym elementem jest organizacyjne rozdzielenie funkcji sprzedaży, akceptacji ryzyka oraz jego monitoringu i kontroli.⁴⁵ Zagadnień tych nie zawierała *Rekomendacją dobrych praktyk na polskim rynku bancassurance w zakresie ubezpieczeń ochronnych powiązanych z produktami bankowymi* uchwalona w lipcu 2013 r przez ZBP i PIU.

b) Obszar 2 – zabezpieczenie banku przed ryzykiem.

Tutaj wskazano jedną Rekomendację:

*„Bank powinien podejmować czynności, które efektywnie zabezpieczą przed ryzykiem podejmowanej działalności”.*⁴⁶

---

⁴⁴ List Przewodniczącego KNF, 27.12.2013, op.cit., s.3

⁴⁵ Rekomendacja U – Projekt, op.cit., s.7

⁴⁶ Ibidem, s.7

Docelową intencją tak sformułowanego zapisu wskazaną w ww. liście przewodnim oraz wstępie do Rekomendacji U jest swego rodzaju „ochrona banku przed nim samym”. Chodzi tutaj o uniknięcie grupowych roszczeń i pozwów, które w długim terminie mogą pojawić się ze strony klientów, niezadowolonych z praktyk stosowanych przez banki dążących do osiągnięcia ich kosztem wysokich przychodów i zysków. Tego typu zapisy nie znalazły się również we wspomnianej wyżej, wspólnej Rekomendacji ZBP i PIU, stanowiąc kolejne wyzwanie dla rodzimych instytucji.

c) Obszar 3 – rola banku / polityka rachunkowości.

Obszar obejmuje dwie kolejne Rekomendacje z których pierwsza (nr 7) wskazuje na działanie banku nie powodujące konfliktu interesów (pośrednik vs. ubezpieczający). Ten będzie najprawdopodobniej jednym z bardziej kłopotliwych, gdyż uniemożliwia bezpośrednie pozyskiwanie prowizji bez statusu agenta ubezpieczeniowego. Kolejna Rekomendacja 8 precyzuje kwestie związane z rachunkowością i koniecznością ujmowania prowizji zgodnie z zasadą współmierności przychodów i kosztów. W praktyce skutkuje to koniecznością rozpisywania ich w czasie (dotychczas ujmowano je w księgach jednorazowo). Są to także elementy nie wyszczególnione w rekomendacjach sektorowych.⁴⁷

d) Obszar 4 – relacje z klientami.

Rekomendacje 9-20 to największy objętościowo fragment omawianego dokumentu. Większość postanowień w nich zawartych było przedmiotem regulacji zawartych w Rekomendacjach ZBP i PIU, ale stopień ich szczegółowości znacząco wykracza poza ich ramy.⁴⁸

e) Obszar 5 – system kontroli wewnętrznej w zakresie bancassurance.

Rekomendacja 21 skupia się na tworzeniu systemu kontroli wewnętrznej obejmującego monitorowanie całego procesu bancassurance oraz sposobów jego rozliczania.⁴⁹

f) Obszar 6 – rola funkcji compliance.

Ostatnia Rekomendacja 22 wskazuje na konieczność tworzenia i przestrzegania regulacji wewnętrznych i procedur obejmujących czynniki ryzyka dotyczące niezgodnych z prawem

---

⁴⁷ *Ibidem*, s. 7 - 8

⁴⁸ *Ibidem*, s. 8 - 9

⁴⁹ *Ibidem*, s. 9

praktyk w procesie oferowania ubezpieczeń przez bank. Chodzi tu zarówno o regulacje wewnętrzne jak i zewnętrzne. Te zagadnienia były tylko fragmentarycznie ujmowane w rekomendacjach ZBP i PIU.

2.1.3. Czy obliczone obciążenia nie wygenerują dodatkowego ryzyka dla jednostek regulowanych ?

Obciążenia wskazane w Rekomendacji U, syntetycznie opisane w podrozdziale 2.1.2., w określonych okolicznościach mogą generować dodatkowe ryzyka dla banków. Dotyczy to np. problemów związanych z nadmiernym skomplikowaniem zarządzania procesami, znacznie rozszerzonym zakresem kontroli, itp. Z jednej strony znacząco zwiększą się obowiązki i obciążenia operacyjne, zarządcze i back-office'owe (vs. koszty). Z drugiej strony natomiast, znaczące ich skomplikowanie w zestawieniu z oczekiwaniami KNF odnośnie ich prawidłowej realizacji mogą generować ryzyka potencjalnych sankcji za uchybienia w ich realizacji.

2.1.4. Czy dokonano szacunkowego pomiaru tych obciążeń ?

Jakościowy pomiar obciążeń banków z tytułu implementacji Rekomendacji U jest możliwy do identyfikacji po dokładnej analizie jej treści. Wybrane elementy z tym związane zostały opisane we wcześniejszych podrozdziałach niniejszego opracowania. Wartościowy (kosztowy) pomiar obciążeń związanych z implementacją Rekomendacji U, wg. dostępnych źródeł informacji nie został jeszcze przeprowadzony w skali całego rynku. Niemniej jednak, każdy z podmiotów nadzorowanych najprawdopodobniej przeprowadził już lub przeprowadza obecnie ewaluację scenariuszy związanych z implementacją poszczególnych postanowień nowej regulacji. Ze względu na specyfikę dostęp do ich rezultatów objęty jest tajemnicą przedsiębiorstwa i jako taki nie będzie najprawdopodobniej upubliczniony.

2.1.5. Czy oceniono te rozwiązania pod względem skuteczności i ryzyka ?

Ryzyka związane z rozwojem bancassurance wg. dotychczasowego schematu zostały zidentyfikowane przed wydaniem Rekomendacji U nie tylko przez Komisję Nadzoru

Finansowego ale także inne podmioty - np: UOKiK i Rzecznika Ubezpieczonych. Głównym inicjatorem wprowadzenia regulacji był wprawdzie KNF, niemniej jednak sformułowanie jej głównych tez stanowiło pewien proces zainicjowany wcześniej nie tylko przez nadzorcę. Jednym z najbardziej istotnych był Rzecznik Ubezpieczonych, który opublikował raporty dotyczące współpracy banków i ubezpieczycieli. Należały do nich następujące dokumenty:

- 1) „*Podstawowe problemy bancassurance w Polsce – raport Rzecznika Ubezpieczonych*”, który wskazywał na podstawowe uchybienia prawne i ekonomiczne w zakresie tego kanału dystrybucji,⁵⁰
- 2) „*Raport dotyczący skarg z zakresu bancassurance wpływających do Rzecznika Ubezpieczonych*” - z grudnia 2007 r., wskazujący na główne kategorie skarg klientów w zakresie tego kanału dystrybucji,
- 3) uzupełnieniem ww. dokumentu był „*Aneks do raportu Rzecznika Ubezpieczonych z 2007 r. – skargi z zakresu bancassurance wniesione w 2012 r.*”,⁵¹
- 4) swoistym uszczegółowieniem ww. był Raport Rzecznika Ubezpieczonych z 2012 r pn: „*Ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym*”, który odnosił się do jednego z głównych produktów ubezpieczeniowo - inwestycyjnych, będących przedmiotem sprzedaży m.in. w ramach bancassurance.⁵²

Jak wspomniano wcześniej, aktywne w tym zakresie było także środowisko banków i ubezpieczycieli wprowadzające akty samoregulacyjne wskazane we wcześniejszych częściach opracowania. Niemniej jednak urząd nadzoru uznał, iż wydanie rekomendacji będzie jedynie skutecznym narzędziem ograniczania ryzyk dla banków, ubezpieczycieli, klientów oraz całego rynku finansowego, wynikających z dotychczasowych praktyk bancassurance.

---

⁵⁰ *Podstawowe problemy bancassurance w Polsce – raport Rzecznika Ubezpieczonych*, Warszawa, 13.12. 2007

⁵¹ *Aneks do raportu Rzecznika Ubezpieczonych z 2007 r. – skargi z zakresu bancassurance wniesione w 2012 r.*, Warszawa, 30.11.2012 r

⁵² *Ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym. Raport Rzecznika Ubezpieczonych*, Warszawa, 07.12. 2012

2.2.Kryteria prawne

2.2.1. Jak ocenia się zdolność regulowanych jednostek do akceptacji rozwiązań samoregulacyjnych ?

Jak wspomniano powyżej, Polska Izba Ubezpieczeń i Związku Banków Polskich przed publikacją projektu regulacji KNF, uchwałyły dokumenty samoregulacyjne dotyczące pośrednio lub bezpośrednio kwestii bancassurance:

- a) *Rekomendacja dobrych praktyk na polskim rynku bancassurance w zakresie ubezpieczeń ochronnych powiązanych z produktami bankowymi,*⁵³
- b) *Rekomendacja w sprawie dobrych praktyk w zakresie ubezpieczeń finansowych powiązanych z produktami bankowymi zabezpieczonymi hipotecznie,*⁵⁴
- c) *Rekomendacja dobrych praktyk na polskim rynku bancassurance w zakresie ubezpieczeń z elementem inwestycyjnym lub oszczędnościowym,*⁵⁵
- d) *Rekomendacja dobrych praktyk informacyjnych dotyczących ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi.*⁵⁶

Działania obu ww. podmiotów, które wspólnie lub indywidualnie podejmowały działania mające na celu uporządkowanie kanału bancassurance, zasługują na uwagę i powinny zostać docenione. Wcześniejsza aktywność organu nadzoru oraz innych instytucji (np. Rzecznika Ubezpieczonych i UOKiK), zapowiadała jednak nieuchronność tego typu posunięć, uznając ostatecznie akty samoregulacyjne jako mało skuteczne i niewystarczający środek zaradczy.⁵⁷

---

⁵³ Rekomendacja ZBP, 03.04.2009, *op.cit.*

⁵⁴ Rekomendacja ZBP i PIU, 22.12.2010, *op.cit.*

⁵⁵ Rekomendacja ZBP i PIU, 10.07.2012, *op.cit.*

⁵⁶ Rekomendacja PIU, 28.08.2013, *op.cit.*

⁵⁷ List Przewodniczącego KNF, 27.12.2013, *op.cit.*, s.3

2.3.Kryteria finansowe

2.3.1. Jakie szacunkowe obciążenia wynikające z projektowanej regulacji wpłyną na wyniki finansowe jednostek regulowanych ?

Wpływ planowanej regulacji na wyniki finansowe regulowanych jednostek w dłuższej perspektywie jest w chwili obecnej trudny do oszacowania. Jak wskazano we wcześniejszych podrozdziałach można już obserwować pewne zmiany w strukturze i dynamice przychodów z tytułu dystrybucji ubezpieczeń otrzymywanych przez banki (poddane analizie w podrozdziale 1.1.8).

Można także zauważyć trendy spadkowe, zwłaszcza w sektorze ubezpieczeń na życie, które w największym stopniu są zależne od bankowego kanału dystrybucji (Tabele 4, 5). Bodaj jedyną instytucją, która zdecydowała się na publikację prognoz w perspektywie kilku najbliższych lat jest Polska Izba Ubezpieczeń.⁵⁸ Prognoza zakłada w Dziale I (ubezpieczenia na życie), aż 50% spadek składki przypisanej brutto pochodzącej z bancassurance. Skumulowany roczny wskaźnik wzrostu (*Compound Annual Growth Rate*) w latach 2005-2012 oszacowano na 13,3%, natomiast w latach 2005-2016 oszacowano na 4,4%. Byłoby to więc bardzo istotne obniżenie poziomu przychodów ubezpieczycieli, którzy już teraz zapewne poszukują alternatywnych rozwiązań mogących złagodzić skutki potencjalnych zmian w tym zakresie.

2.3.2. Jakie szacunkowe obliczenia obciążenia rozwiązań alternatywnych wpłyną na wyniki finansowe jednostek regulowanych ?

W chwili obecnej nie są dostępne szacunkowe obliczenia obciążeń rozwiązań alternatywnych w tym zakresie.

---

⁵⁸ Stanowisko PIU w sprawie projektu Rekomendacji U, materiały z konferencji: „(Nie) jasności formalno – prawne na polskim rynku bancassurance w kontekście Rekomendacji U, Polska Izba Ubezpieczeń, Warszawa, 12.02.2014, s.16

2.3.3. Jak ocenia się ryzyko popełnienia błędów przy wycenie obciążeń regulacyjnych ?

Ryzyko popełnienia błędów przy wycenie obciążeń regulacyjnych (szacowanych przez banki, ubezpieczycieli, urząd nadzoru oraz innych uczestników rynku) jest obecnie w opinii autora relatywnie wysokie, ze względu na szeroki zakres wprowadzanych zmian, potencjalne konflikty z obowiązującym prawem oraz niepewność co do ostatecznego brzmienia Rekomendacji U.

2.4.Kryteria społeczno - ekonomiczne

2.4.1. Czy obciążenia nie spowodują spadku zaufania do państwa ze względu na nierówne traktowanie prawne jednostek, niesprawiedliwość, wzrost konkurencji regulacyjnej ?

W kontekście zagadnień wskazanych w podrozdziale 1.2. obejmujących potencjalne konflikty zapisów Rekomendacji U z niektórymi aktami prawnymi, istnieje pewne prawdopodobieństwo pośredniego spadku zaufania do państwa (bądź jego organów), m.in. ze względu na nierówne traktowanie podmiotów gospodarczych. To jednak będzie możliwe do zweryfikowania dopiero po publikacji ostatecznego brzmienia Rekomendacji U.

3. „Proporcjonalność sensu stricte” jako testowany obszar zasady proporcjonalności

3.1. Kryteria zarządcze

3.1.1. Czy identyfikuje się i wycenia koszty związane z daną regulacją ?

Wybrane zagadnienia związane z ww. kwestią zostały poruszone w podrozdziale 2.1.3 i 2.1.3., niemniej dokładne wartości lub parametry liczbowe są na tym etapie b. trudne lub nawet niemożliwe do oszacowania.

3.1.2. Czy identyfikuje się i wycenia korzyści związane z daną regulacją ?

Wybrane zagadnienia związane z ww. kwestią zostały poruszone w podrozdziałach 1.1.9. oraz 1.4.2., niemniej dokładna (wartościowa) wycena korzyści związanych z regulacją jest na tym etapie b. trudna do oszacowania i byłaby obciążona zbyt dużym marginesem błędu.

3.1.3. Czy określa się mierniki (miary) jakie ma osiągnąć regulator ?

W rekomendacji nie wskazano konkretnych i wystandardyzowanych miar, limitów lub parametrów wartościowych które mają być osiągnięte. Wskazano je jedynie w sposób ogólny i nieprecyzyjny, ponieważ banki powinny m.in. nakładać na klientów koszty wyłącznie w wysokości odpowiadającej (proporcjonalnej) do ponoszonych kosztów. To jednak należy rozpatrywać w zakresie zindywidualizowanym na poziomie każdego banku.

3.1.4. Czy dokonuje się oceny skutków regulacji w stosunku do jednostek regulowanych, sektorów i gospodarki?

W tym zakresie ww. zagadnienie zostało opisane w podrozdziale 1.1. (kryteria zarządcze) oraz 1.3 (kryteria finansowe).

3.1.5. Czy dostępne są zasoby i umiejętności dla wyceny kosztów i korzyści społecznych wynikających z danej regulacji ?

Na etapie konsultacji projektu Rekomendacji U główna dyskusja toczy się pomiędzy urzędem nadzoru a bankami oraz zakładami ubezpieczeń, którzy najbardziej odczują skutki wprowadzanych zmian. Tym samym wycena kosztów i korzyści społecznych wynikających z danej regulacji nie stanowi w chwili obecnej głównego wątku analiz i prognoz w tym zakresie. Niewątpliwie na rynku istnieją zarówno zasoby jak i umiejętności do przeprowadzenia analiz w ujęciu społecznym, niemniej nie zostały one jeszcze w należyтым stopniu aktywowane a efekty potencjalnie przeprowadzonych już działań nie są obecnie publicznie dostępne.

3.2.Kryteria prawne

3.2.1. Czy określa się instytucje odpowiedzialne za monitorowanie i ocenę osiągniętych efektów całości procesu regulacyjnego?

Z punktu widzenia systemowego instytucją odpowiedzialną za monitorowanie i ocenę osiągniętych efektów całości procesu regulacyjnego jest KNF. Z punktu widzenia podmiotów nadzorowanych organami takimi są władze banków, czyli zarządy i rady nadzorcze.

3.2.2. Czy występuje świadomość regulatora jaka jest hierarchia celów wprowadzanej regulacji?

Regulator wskazał w uzasadnieniu projektu regulacji hierarchię celów. Zostały one opisane w podrozdziałach: 1.1.1. oraz 1.1.2.

3.2.3. Czy tworzy się warunki do przebiegu obiektywnych i wiarygodnych społecznych konsultacji ?

Harmonogram konsultacji wydaje się klarownie zdefiniowany, jednak złożoność i zakres regulowanych kwestii poruszanych w projekcie w opinii niektórych uczestników rynku powinny skutkować przedłużeniem okresu konsultacji. Stanowisko takie wyraziła Polska Izba Ubezpieczeń sugerując dodatkowy, miesięczny okres na zgłaszanie uwag i wymianę argumentów.⁵⁹ W chwili obecnej nie jest jednak dostępna opinia KNF w ww. kwestii.

---

⁵⁹ List Prezesa Zarządu PIU do Przewodniczącego KNF, 24.01.2014, op.cit. s.5

3.3.Kryteria finansowe

3.3.1. Czy wykorzystuje się metodykę oceny skutków regulacji (OSR, *Benefit-Cost Analysis*)

Na chwilę obecną nie zostały opublikowane żadne informacje potwierdzające czy na etapie przygotowywania, KNF dokonał uzasadnienia skutków regulacji wg. OSR lub wg. metodyki Cost – Benefit Analysis.

3.3.2. Czy mierzy się ryzyko prawne i regulacyjne

W obliczu zagadnień wskazanych w podrozdziale 1.2. istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyk prawnych dla banków oraz innych, pośrednich interesariuszy regulacji (ubezpieczycieli). W tym samym można zidentyfikować pewne ryzyka regulacyjne dotyczące nieosiągnięcia zamierzonych celów i efektów przez regulatora.

3.3.3. Czy ocenia się wpływ regulacji na ograniczanie ryzyka

W tym zakresie Komisja Nadzoru Finansowego we wcześniejszych komentarzach oraz uzasadnieniu projektu regulacji wskazała jako jeden z elementów kwestie ograniczenia długoterminowego ryzyka dla klientów oraz banków m.in. w kontekście potencjalnych pozwów zbiorowych klientów, którzy mogą kierować wobec nich roszczenia w kontekście niekorzystnych produktów ubezpieczeniowych lub ubezpieczeniowo – inwestycyjnych.

3.4. Kryteria społeczno – ekonomiczne

3.4.1. Czy adresuje się czytelnie preferencje w zakresie polityki regulacyjnej władz (krajowych, unijnych)

Komisja Nadzoru Finansowego czytelnie zdefiniowała preferencje polityki regulacyjnej ograniczając je do wszystkich banków działających na podstawie przepisów prawa polskiego, zaangażowanych we współpracę z zakładami ubezpieczeń poprzez oferowanie ubezpieczeń, rozumianą jako *„pośrednictwo w zawieraniu umów ubezpieczenia, oferowanie przystąpienia do umowy ubezpieczenia na cudzy rachunek lub gdy klient finansuje koszt ochrony ubezpieczeniowej dotyczącej ryzyka ponoszonego przez bank”*. Odnośnie banków spółdzielczych działających w zrzeczeniu, KNF oczekuje by *„postanowienia polityki bancassurance były opracowywane przy wsparciu banków zrzeszających z uwzględnieniem indywidualnej specyfiki, profilu ryzyka każdego zrzeszonego banku oraz zasady proporcjonalności”*.⁶⁰

3.4.2. Czy eksponuje się postęp dokonywany w procesie oceny skutków regulacji ?

Na etapie projektu rekomendacji ten element nie został w sposób jednoznaczny wyeksponowany.

---

⁶⁰ Rekomendacja U - Projekt, op.cit., s.4

Podsumowanie

Wg. argumentacji Komisji Nadzoru Finansowego u podstaw projektu Rekomendacji U leży praktyki banków i ubezpieczycieli powodujące konflikty interesów i nierównowagę pomiędzy instytucjami finansowymi a klientami. Analiza treści proponowanej regulacji wykazała, iż jest ona dokumentem o wysokim stopniu szczegółowości oraz restrykcyjności, daleko wybiegającym poza ramy wyznaczone samoregulacjami Związku Banków Polskich i Polskiej Izby Ubezpieczeń.

Ochrona klientów stanowi centralny element rekomendacji m.in. ze względu na bardzo duży stopień złożoności produktów ubezpieczeniowych, które w zestawieniu z produktami bankowymi tworzą trudne do przyswojenia przez statystycznego klienta konstrukcje. Większość z nich a nawet znacząca liczba pośredników finansowych (agentów, doradców) nie jest jeszcze należycie przygotowana do zrozumienia ich złożonego charakteru. W konsekwencji skutkowało to w przeszłości skargami klientów, którzy są coraz bardziej skłonni do składania sądowych pozwów zbiorowych. Ten element był jedną z intencji rodzimego nadzorca chcącego wprowadzić Rekomendację U. Pozwy zbiorowe na rynkach zagranicznych (m.in. w Wielkiej Brytanii) sięgały w ostatnich latach miliardowych wartości. Zabezpieczenie polskich instytucji finansowych przed takimi praktykami są wyrazem daleko idącej ostrożności KNF, która dawała już temu wyraz w przeszłości np. w przypadku Rekomendacji S ograniczającej ekspozycję banków na ryzyko związane z kredytami hipotecznymi.⁶¹

Działania te mimo naturalnego oporu instytucji finansowych przyczynić się mogą do stopniowej poprawy standardów rynkowych ograniczając jednocześnie ryzyko systemowe oraz prawdopodobieństwo grupowych roszczeń ze strony niezadowolonych klientów.

Zanim to jednak nastąpi ostateczne brzmienie Rekomendacji U najprawdopodobniej ulegnie zmianom i korektom w stosunku do pierwotnej propozycji. Zagadnienia analizowane w niniejszym opracowaniu obejmujące elementy: Odpowiedzialności, Konieczności oraz Proporcjonalności sensu stricte, wykazały w wielu miejscach słabe punkty projektu lub nawet niezgodność jej treści z obowiązującym porządkiem prawnym i zasadami wolnej konkurencji. Te elementy są najprawdopodobniej obecnie przedmiotem rozważań rodzimego nadzorca co

---

⁶¹ *Rekomendacja S dotycząca dobrych praktyk w zakresie zarządzania ekspozycjami kredytowymi finansującymi nieruchomości oraz zabezpieczonymi hipotecznie*, Komisja Nadzoru Finansowego, Warszawa, 2011

skutkować powinno wkrótce uchwaleniem ostatecznego brzmienia regulacji. Należy mieć nadzieję, iż spowoduje ona więcej pozytywnych niż negatywnych skutków.

Co do zasady regulacja nie powinna powodować spadku aktywności banków i ubezpieczycieli, choć dotychczasowa praktyka rynkowa oraz niektóre prognozy zdają się przeczyć temu założeniu.

Należy mieć na względzie, iż zakłady ubezpieczeń (zwłaszcza w Dziale I) są w znaczącym stopniu uzależnione od bankowych sieci dystrybucji. To w zestawieniu z niechęcią banków do pogłębiania współpracy, która może być stymulowana postanowieniami Rekomendacji U byłoby zjawiskiem niekorzystnym. Jest już ono niestety częściowo obserwowane w analizach rynkowych.⁶² Trwające konsultacje dokumentu mogą w opinii autora nie spowodować znaczącej zmiany i odstępstw KNF od postanowień pierwotnej propozycji za wyjątkiem tych, które generują oczywiste konflikty z obowiązującym prawem, zasadami obrotu gospodarczego lub wolnej konkurencji. Należy się zatem spodziewać, iż po wprowadzeniu jej w życie, co zapowiadane jest nie później niż 1 listopada b.r., rynek zostanie w sposób znaczący odmieniony poprzez wprowadzenie nowych standardów. Pozostaje jednak nierozstrzygnięte jeszcze pytanie: czy z perspektywy kolejnych lat Rekomendacja U przyniesie oczekiwane skutki regulacyjne i nie przyczyni się do ograniczenia skali biznesu ubezpieczeniowego realizowanego w bankowych kanałach dystrybucji. To w konsekwencji może przyczynić się również częściowo do ograniczenia dostępu klientów do niektórych usług oferowanych obecnie po relatywnie niższych cenach w stosunku do innych sieci dystrybucji. Należy jednak oczekiwać, iż w wyniku dyskusji Komisji Nadzoru Finansowego oraz banków i ubezpieczycieli wypracowany zostanie optymalny i bezpieczny dla wszystkich uczestników rynku schemat bancassurance, który znajdzie swoje odbicie w zapisach ostatecznej wersji Rekomendacji U.

---

⁶² *Raport PIU – Polski Rynek Bancassurance po 2 kw 2013*, Polska Izba Ubezpieczeń, Warszawa, 06.09.2013, s.7, 17

Wykaz źródeł

Aneks do raportu Rzecznika Ubezpieczonych z 2007 r. – skargi z zakresu bancassurance wniesione w 2012 r., Warszawa, 30.11.2012 r

Grupa BRE Banku SA - Skonsolidowane sprawozdanie finansowe według Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej za 2012 rok, BRE Bank SA, Warszawa, 2013

Grupa BRE Banku SA - Skrócone Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe według Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej za pierwsze półrocze 2013 roku, BRE Bank SA, Warszawa, 2013

Grupa Kapitałowa Getin Noble Bank S.A. Skonsolidowany raport półroczny za okres 6 miesięcy zakończony dnia 30 czerwca 2013, Getin Noble Bank SA, Warszawa, 29 sierpnia 2013 r.

Grupa Kapitałowa Getin Noble Bank S.A., Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2012 roku wraz z opinią niezależnego biegłego rewidenta, Getin Noble Bank S.A., Warszawa, 2013

Komunikat ze 195. posiedzenia Komisji Nadzoru Finansowego w dniu 15 października 2013 r., Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, Warszawa, 2013

List Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Finansów do Wicemarszałek Senatu RP, Warszawa, 13.02.2013

List Prezesa Zarządu PIU do Przewodniczącego KNF ws. projektu Rekomendacji U, Polska Izba Ubezpieczeń, Warszawa, 24.01.2014

List Prezesa ZBP do Przewodniczącego KNF ws. projektu Rekomendacji U, Związek Banków Polskich, Warszawa, 23.01.2014

List Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego do Ministerstwa Finansów w sprawie ubezpieczeń na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, Komisja Nadzoru Finansowego, Warszawa, 17.12.2012

List Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego skierowany do podmiotów objętych nadzorem ws. sprzedaży produktów inwestycyjnych, Komisja Nadzoru Finansowego, Warszawa, 26.09.2012

List Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego skierowany do Prezesów Zarządów Banków i Zakładów Ubezpieczeń, Komisja Nadzoru Finansowego, Warszawa, 21.02.2012

List Zastępcy Przewodniczącego KNF do Prezesów Zarządów Banków, Komisja Nadzoru Finansowego, Warszawa, 07.03.2012

Polisolokaty zbyt skomplikowane, Dziennik Ubezpieczeniowy DzU - Nr 226 (3376), 25.11.2013

Pozew zbiorowy przeciwko AEGON TU na Życie, Puls Biznesu, Warszawa, ww.pb.pl/3419071,72008,pozew-zbiorowy-przeciwko-aegon-tu-na-zycie, 13.11.2013

Prospekt emisyjny Alior Bank SA, wersja zatwierdzona przez KNF w dniu 16 listopada 2012 r., Alior Bank SA, Warszawa, 2012

Raport BNP Paribas Banku Polska SA za pierwsze półrocze 2013 roku, BNP Paribas Bank Polska SA, Warszawa, 2013

Raport Grupy Kapitałowej Banku Millennium S.A. za I półrocze roku 2013, Bank Millennium S.A., Warszawa, 2013

Raport Grupy Kapitałowej Banku Millennium S.A. za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2012 r., Bank Millennium S.A., Warszawa, 2013

Raport Nordea Bank Polska S.A. za I półrocze 2013, Nordea Bank Polska S.A., Gdynia, 2013

Raport Nordea Bank Polska S.A. za rok 2012, Nordea Bank Polska S.A., Gdynia, 2013

Raport PIU – Polski Rynek Bancassurance III kw. 2012, Polska Izba Ubezpieczeń, Warszawa, 10.12.2012

Raport PIU – Polski Rynek Bancassurance po 2 kw 2013, Polska Izba Ubezpieczeń, Warszawa, 06.09.2013

Raport Półroczny 2013 Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A., Bank Handlowy S.A., Warszawa, 2013

Raport Półroczny 2013 Grupy Kapitałowej Banku Zachodniego WBK S.A., BZ WBK SA, Warszawa, 2013

Raport Roczny 2012 Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A., Bank Handlowy S.A., Warszawa, 2013

Raport Roczny 2013 Grupy Kapitałowej Banku Zachodniego WBK S.A., BZ WBK SA, Warszawa, 2013

Regulation of the European Parliament and of the Council on key information documents for investment products (project), Strasbourg, 03.07.2012

Rekomendacja dobrych praktyk informacyjnych dotyczących ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi, Polska Izba Ubezpieczeń, Warszawa, 28.08.2013

Rekomendacja dobrych praktyk na polskim rynku bancassurance w zakresie ubezpieczeń ochronnych powiązanych z produktami bankowymi, Związek Banków Polskich, Polska Izba Ubezpieczeń, Warszawa, 10.07.2012

Rekomendacja w sprawie dobrych praktyk w zakresie ubezpieczeń finansowych powiązanych z produktami bankowymi zabezpieczonymi hipotecznie, Związek Banków Polskich, Polska Izba

Ubezpieczeń, 22.12.2010

Roczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe Grupy Kapitałowej Banku BPH SA, BPH SA, Warszawa, 2013

Roczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2012 roku wraz z Raportem Niezależnego Biegłego Rewidenta, Bank Ochrony Środowiska S.A., Warszawa, 2013

Roczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe Grupy Kapitałowej BNP Paribas Banku Polska SA za rok 2012, BNP Paribas Bank Polska SA, Warszawa, 2013

Roczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. 2012 rok, ING Bank Śląski S.A., Warszawa, 2013

Roczne Sprawozdanie Zarządu z działalności Nordea Bank Polska S.A. za rok 2012, Nordea Bank Polska S.A., Gdynia, 2013

S.Kasiewicz, L.Kurkliński, W. Szpringer, *Zasada proporcjonalności a polski sektor bankowy. Uwarunkowania, narzędzia, szanse, zagrożenia*, ALTERUM Ośrodek Badań i Analiz Systemu Finansowego - Zakład Warszawskiego Instytutu Bankowości, Warszawa, Listopad 2013

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Alior Banku Spółki Akcyjnej za rok zakończony 31 grudnia 2012 r. , Alior Bank SA, Warszawa, 2013

Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe Grupy Kapitałowej Banku Gospodarki Żywnościowej S.A. według Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej

Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe Grupy Kapitałowej Banku Pekao S.A. za rok zakończony dnia 31 grudnia 2012, Pekao S.A., Warszawa, 2013

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego Spółki Akcyjnej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2012 roku, PKO BP SA, Warszawa, 2013

Skonsolidowany Raport Półroczny Grupy Kapitałowej Banku Gospodarki Żywnościowej S.A. za okres 6 miesięcy zakończony dnia 30 czerwca 2013 roku, BGŻ SA, Warszawa, 2013

Skonsolidowany raport półroczny Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. za okres 6 miesięcy zakończony 30 czerwca 2013 roku, ING Bank Śląski S.A., Warszawa, 2013

Skonsolidowany śródroczny raport finansowy Grupy Kapitałowej Alior Banku Spółki Akcyjnej za I półrocze 2013 r., Alior Bank SA, Warszawa, 2013

Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego Spółki Akcyjnej, PKO BP SA, za okres sześciu miesięcy zakończony dnia 30 czerwca 2013 roku, PKO BP SA, Warszawa, 2013

Sprawozdanie opisowe Zarządu z działalności Grupy Kapitałowej Banku Millennium S.A. za okres 6-ciu miesięcy zakończonych 30 czerwca 2013 r., Bank Millennium S.A., Warszawa, 2013

Sprawozdanie z Działalności Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. w 2012 roku, Bank Handlowy S.A., Warszawa, 2013

Sprawozdanie z Działalności Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. w I półroczu 2013 roku, Bank Handlowy S.A., Warszawa, 2013

Sprawozdanie z działalności Grupy Kapitałowej Banku Pekao S.A. w I półroczu 2013 roku, Pekao S.A., Warszawa, 2013

Sprawozdanie z działalności Grupy Kapitałowej Banku Pekao S.A. za 2012 rok, Pekao S.A., Warszawa, 2013

Sprawozdanie Zarządu Banku z działalności Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA za 2012 rok, PKO BP SA, Warszawa, 2013

Sprawozdanie Zarządu z działalności Grupy BRE Banku SA w 2012 roku, BRE Bank SA, Warszawa, 2013

Sprawozdanie Zarządu z działalności Grupy BRE Banku SA w I półroczu 2013 roku, BRE Bank SA, Warszawa, 2013

Sprawozdanie Zarządu z działalności Grupy Kapitałowej Alior Banku S.A. w 2012 r., Alior Bank SA, Warszawa, 2013

Sprawozdanie Zarządu z działalności Grupy Kapitałowej Alior Banku S.A. za I półrocze 2013 r., Alior Bank SA, Warszawa, 2013

Sprawozdanie Zarządu z działalności Grupy Kapitałowej Banku BPH S.A. - pierwsze półrocze 2013, BPH SA, Warszawa, 2013

Sprawozdanie Zarządu z działalności Grupy Kapitałowej Banku BPH S.A. za rok 2012, BPH SA, Warszawa, 2013

Sprawozdanie Zarządu z Działalności Grupy Kapitałowej Banku Gospodarki Żywnościowej S.A. w 2012 r., BGŻ SA, Warszawa, 2013

Sprawozdanie Zarządu z Działalności Grupy Kapitałowej Banku Gospodarki Żywnościowej S.A. w I połowie 2013 r., BGŻ SA, Warszawa, 2013

Sprawozdanie Zarządu z działalności Grupy Kapitałowej Banku Millennium za okres 12-tu miesięcy zakończonych 31 grudnia 2012 r., Bank Millennium S.A., Warszawa, 2013

Sprawozdanie Zarządu z Działalności Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. w 2012 roku, Bank Ochrony Środowiska S.A., Warszawa, 2013

Sprawozdanie Zarządu z działalności Grupy Kapitałowej Banku Zachodniego WBK S.A. w 2012

roku, BZ WBK SA, Warszawa, 2013

Sprawozdanie Zarządu z działalności Grupy Kapitałowej Banku Zachodniego WBK S.A. w I połowie 2013 roku, BZ WBK SA, Warszawa, 2013

Sprawozdanie Zarządu z działalności Grupy Kapitałowej BNP Paribas Banku Polska SA w pierwszym półroczu 2013, BNP Paribas Bank Polska SA, Warszawa, 2013

Sprawozdanie Zarządu z działalności Grupy Kapitałowej BNP Paribas Banku Polska SA w roku 2012, BNP Paribas Bank Polska SA, Warszawa, 2013

Sprawozdanie Zarządu z Działalności Grupy Kapitałowej Getin Noble Bank S.A. w okresie 12 miesięcy zakończonym dnia 31 grudnia 2012 roku, Getin Noble Bank S.A., Warszawa, 2013

Sprawozdanie Zarządu z działalności Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. 2012 rok, ING Bank Śląski S.A., Warszawa, 2013

Sprawozdanie Zarządu z działalności Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. w I półroczu 2013 roku, ING Bank Śląski S.A., Warszawa, 2013

Śródroczne Skrócone Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe Grupy Kapitałowej Banku BPH SA - pierwsze półrocze 2013, BPH SA, Warszawa, 2013

Śródroczne Skrócone Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe Grupy Kapitałowej Banku Pekao S.A. za okres od 1 stycznia 2013 do 30 czerwca 2013, Pekao S.A., Warszawa, 2013

Śródroczny Skrócony Skonsolidowany Raport Finansowy Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. za okres sześciu miesięcy zakończony dnia 30 czerwca 2013 roku, Bank Ochrony Środowiska S.A., Warszawa, 2013

Stanowisko PIU w sprawie projektu Rekomendacji U, materiały z konferencji: „(Nie) jasności formalno – prawne na polskim rynku bancassurance w kontekście Rekomendacji U, Polska Izba Ubezpieczeń, Warszawa, 12.02.2014

Ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym. Raport Rzecznika Ubezpieczonych, Warszawa, 07.12.2012

Ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej, tekst jedn.: Dz.U. z 2003 r. Nr 124, poz. 1151, z 2004 r. Nr 91, poz.870, Nr 96, poz. 959, z 2005 r. Nr 48, poz. 447, Nr 83, poz. 719, Nr 143, poz. 1204, Nr 167, poz. 1396, Nr183, poz. 1538, Nr 184, poz. 1539, z 2006 r. Nr 157, poz. 1119, z 2007 r. Nr 50, poz. 331, Nr 82, poz. 557, Nr 102, poz. 691, Nr 112, poz. 769, Art. 2 ust.1 pkt.13

Wstępna informacja o wynikach finansowych w III kwartale 2013 r., Raport bieżący nr 42/2013 z dnia 17 października 2013 roku, Alior Bank SA, Warszawa, 17.10. 2013

Założenia merytoryczne dla spodziewanej rekomendacji bancassurance KNF, Wyniki ankiety

Bancassurance 2013 - Banki prowadzące działalność w formie spółki akcyjnej, Prezentacja
Zastępcy Przewodniczącego KNF na V Kongres Bancassurance, Warszawa, 25.11.2013